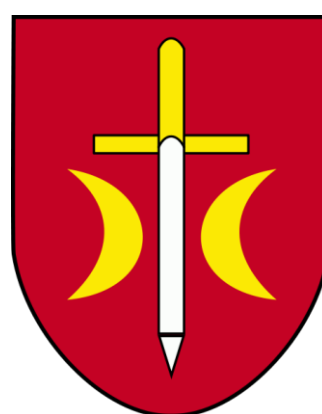
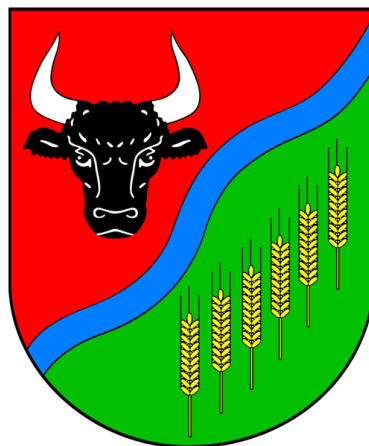


***Strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-
Gospodarczego Powiatu
Grudziądzkiego***

- Diagnoza



2015

Niniejsze opracowanie zostało wykonane przez:



ul. Podmurna 65/1

87-100 Toruń

SPIS TREŚCI

I. Syntetyczna diagnoza.....	4
I.1. Podział terytorialny.....	4
I.2. Sytuacja demograficzna.....	6
I.3. Gospodarka i rynek pracy.....	11
I.4. Pomoc społeczna.....	17
I.5. Ochrona zdrowia.....	22
I.6. Edukacja.....	23
I.7. Kultura, sport i rekreacja.....	27
I.8. Środowisko przyrodnicze.....	31
I.9. Infrastruktura techniczna.....	34
I.10. Efektywność energetyczna.....	41
SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW.....	44

I. Syntetyczna diagnoza

I.1. Podział terytorialny

Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego (ORSG) Powiatu Grudziądzkiego tworzy Starostwo Powiatowe w Grudziądzu oraz dwie gminy:

- Gmina Łasin – gmina miejsko-wiejska,
- Gmina Świecie nad Osą – gmina wiejska.

Rysunek 1. Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego



Źródło: Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020

Gminy wchodzące w skład ORSG Powiatu Grudziądzkiego składają się z następujących sołectw:

- Gmina Łasin: Goczałki, Huta Strzelce, Jakubkowo, Jankowice, Kozłowo, Nogat, Nowe Błonowo, Nowe Mosty, Plesewo, Przesławice, Stare Błonowo, Szczepanki, Szonowo, Szynwałd, Wybudowanie Łasińskie, Wydrzno, Zawda, Zawdzka Wola,
- Gmina Świecie nad Osą: Partęczyny, Lisnowo, Mędrzyce, Karolewo, Szarność, Świecie nad Osą, Białobłoty, Bursztynowo, Kitnówko – Nowy Młyn, Linowo, Lisnówko, Rychnowo, Widlice.

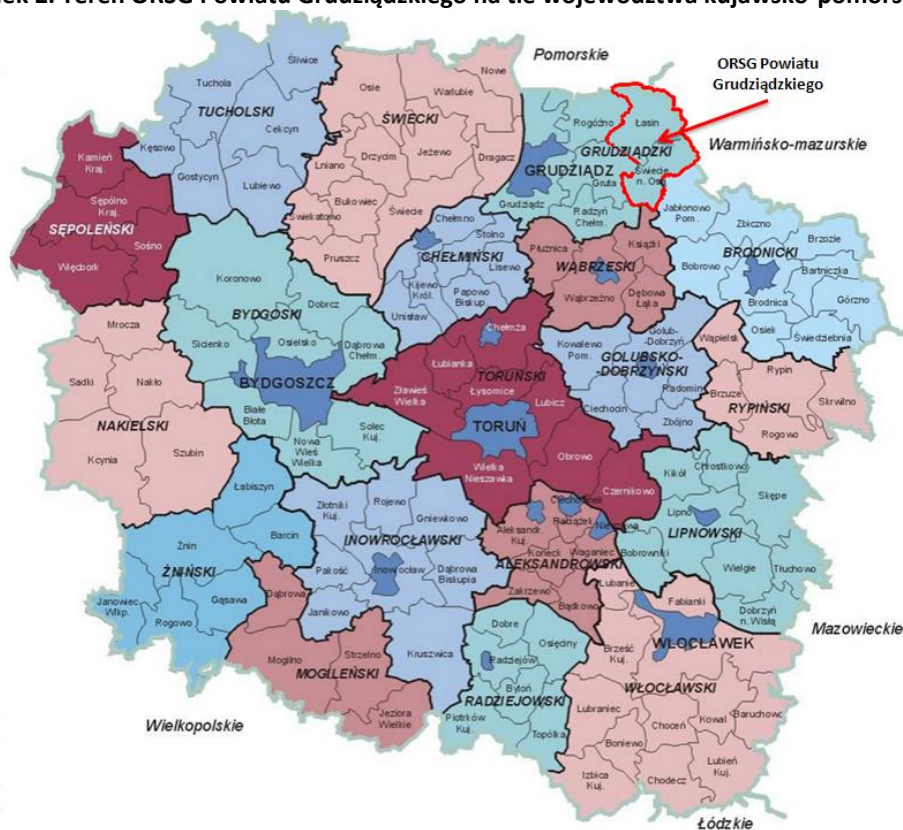
Powierzchnia ORSG Powiatu Grudziądzkiego wynosi 231,25 km², w tym 59% stanowi powierzchnia gminy Łasin (136,58 km²) i 41% powierzchnia gminy Świecie nad Osą (94,67 km²). Powierzchnia ORSG stanowi 31,8% całego powiatu grudziądzkiego.

ORSG Powiatu Grudziądzkiego graniczy z 8 gminami, w tym z:

- gminą Rogóźno (powiat grudziądzki, województwo kujawsko-pomorskie),
- gminą Gruta (powiat grudziądzki, województwo kujawsko-pomorskie),
- gminą Radzyń Chełmiński (powiat grudziądzki, województwo kujawsko-pomorskie),
- gminą Biskupiec (powiat nowomiejski, województwo warmińsko-mazurskie),
- gminą Gardeja (powiat kwidzyński, województwo pomorskie),
- gminą Kieselice (powiat iławski, województwo warmińsko-mazurskie),

- gminą Jabłonowo-Pomorskie (powiat brodnicki, województwo kujawsko-pomorskie),
- gminą Książki (powiat wąbrzeski, województwo kujawsko-pomorskie).

Rysunek 2. Teren ORSG Powiatu Grudziądzkiego na tle województwa kujawsko-pomorskiego



Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

Tabela 1. Odległość gmin ORSG Powiatu Grudziądzkiego od największych miast województwa kujawsko-pomorskiego

Wyszczególnienie	Odległość od siedziby gminy (w km)	
	Łasin	Świecie nad Osą
Bydgoszcz	100	100
Toruń	90	80
Włocławek	140	140
Grudziądz	25	30
Inowrocław	130	120

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

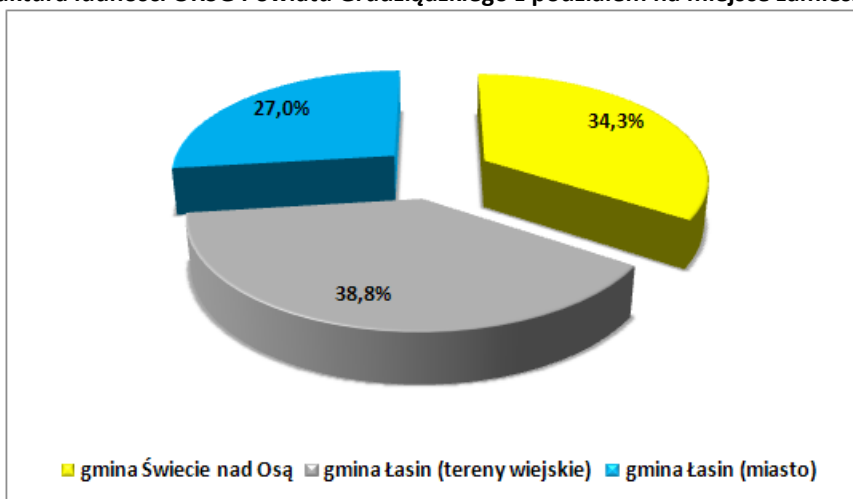
Podsumowanie:

1. Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego nie jest równoznaczny z obszarem Powiatu Grudziądzkiego.
2. Mocną stroną ORSG Powiatu Grudziądzkiego jest atrakcyjne położenie na styku różnych województw: kujawsko-pomorskiego, pomorskiego i warmińsko-mazurskiego.
3. Mocną stroną ORSG Powiatu Grudziądzkiego jest bliskość Grudziądza, natomiast słabą stroną jest jego peryferyjne położenie względem pozostałych większych miast regionu, takich jak: Bydgoszcz, Toruń, Włocławek i Inowrocław.

I.2. Sytuacja demograficzna

W 2013 r. powiat grudziądzki zamieszkiwało 40 135 osób, w tym na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego mieszkało 12 529 osób, co stanowiło 31,2% ogólnej liczby ludności powiatu. Na terenie miasta Łasin zamieszkiwało 3377 osób, co stanowiło ponad ¼ wszystkich mieszkańców ORSG. Pozostały obszar zamieszkiwało 8848 osób, w tym 4556 osób na terenie gminy Świecie nad Osą oraz 4292 osoby na terenach wiejskich gminy Łasin.

Wykres 1. Struktura ludności ORSG Powiatu Grudziądzkiego z podziałem na miejsce zamieszkania – 2013 r.

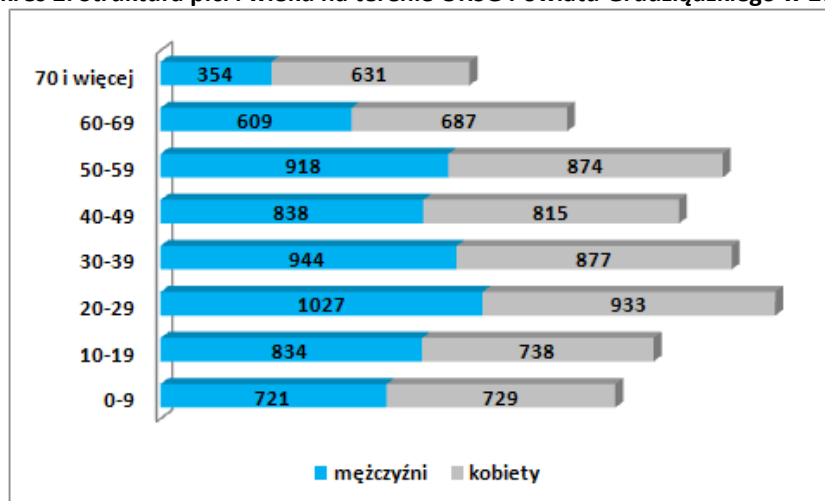


Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

Gęstość zaludnienia na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego jest niższa niż dla województwa kujawsko-pomorskiego oraz całego powiatu grudziądzkiego i wynosi 54 osoby na km². Na terenie gminy Łasin gęstość zaludnienia wynosi 60 osób/km², a na terenie gminy Świecie nad Osą 45 osób/km².

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego liczba kobiet wyniosła 6284, co stanowiło 50,2% ogółu ludności, natomiast liczba mężczyzn kształtowała się na poziomie 6245 osób (49,8%). Współczynnik feminizacji wyniósł 100,6%. W grupie wiekowej 10-59 występowała nadwyżka mężczyzn. Największa nadwyżka kobiet występowała w przedziale wiekowym powyżej 70 roku życia.

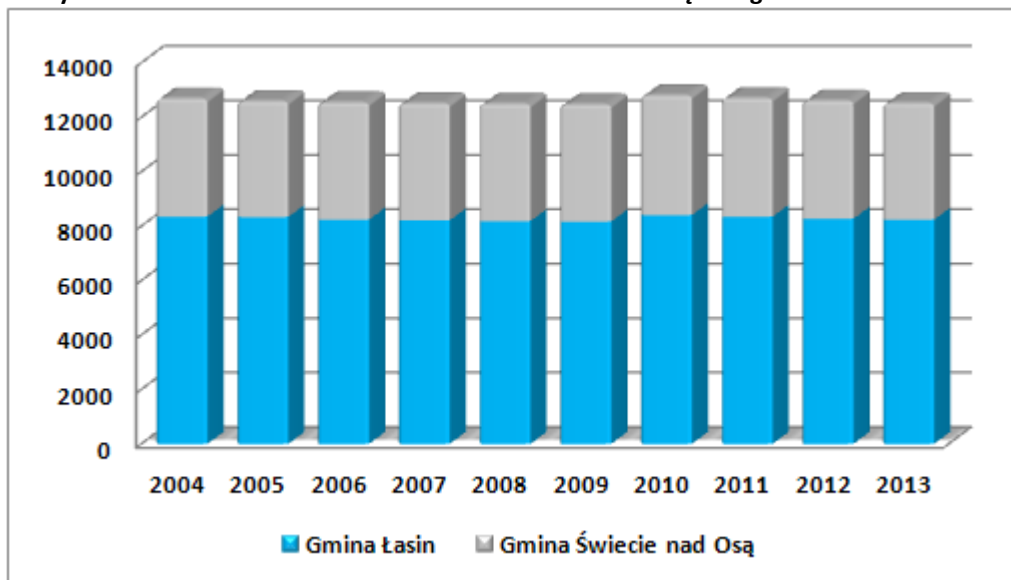
Wykres 2. Struktura płci i wieku na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

Na przestrzeni 10 lat (2004-2013) liczba ludności na terenach gmin, wchodzących w skład ORSG Powiatu Grudziądzkiego, utrzymywała się na zbliżonym poziomie z niewielką tendencją spadkową (za wyjątkiem roku 2010). W analizowanym okresie liczba mieszkańców zmniejszyła się o 1,3%, tj. o 168 osoby. W analizowanym okresie liczba ludności na terenie całego powiatu grudziądzkiego zwiększyła się o 4,5% (1735 osoby). Na obszarze gminy Łasin ogólna liczba ludności zmniejszyła się o 1,4%, przy czym na terenie miasta odnotowano wzrost liczby mieszkańców o 3,2% (106 osób), a na terenach wiejskich nastąpił spadek o 4,3% (220 osób). Na obszarze gminy Świecie nad Osą liczba ludności zmniejszyła się o 1,2% (54 osoby).

Wykres 3. Liczba ludności na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2004-2013



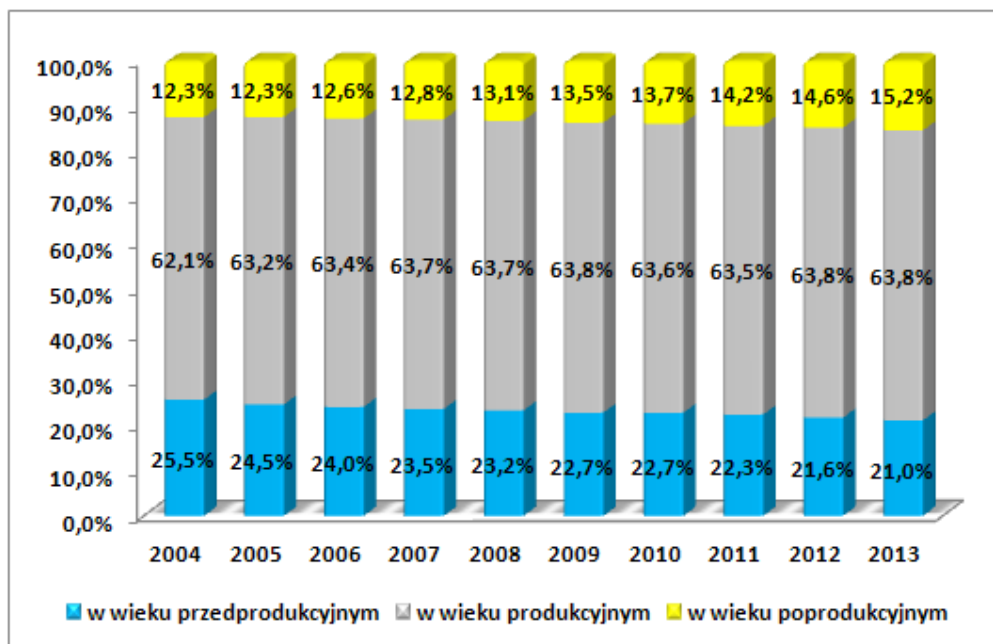
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2013 r. ORSG Powiatu Grudziądzkiego zamieszkiwały 2632 osoby w wieku przedprodukcyjnym, 7990 osób w wieku produkcyjnym oraz 1907 osób w wieku poprodukcyjnym. W latach 2004-2013 zmniejszył się udział liczby osób znajdujących się w wieku przedprodukcyjnym. W 2003 r. osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 25,5% ogółu mieszkańców ORSG Powiatu Grudziądzkiego, a w roku 2013 21,0%. Należy zauważyć, że zwiększył się udział liczby osób w wieku produkcyjnym (z 62,1% w 2004 r. r. do 63,8% w 2013 r.) oraz osób w wieku poprodukcyjnym (z 12,3% w 2004 r. do 15,2% w 2013 r.).

Struktura ludności na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego jest korzystniejsza niż na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, gdzie udział liczby ludności wynosi: 18,5% w wieku przedprodukcyjnym, 63,7% w wieku produkcyjnym oraz 17,8% w wieku poprodukcyjnym oraz na obszarze kraju: 18,2% w wieku przedprodukcyjnym, 63,4% w wieku produkcyjnym oraz 18,4% w wieku poprodukcyjnym.

Analizując strukturę ludności w 2013 r. w poszczególnych gminach zauważyć można, że udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym był niższy w gminie Łasin (19,9%) niż w gminie Świecie nad Osą (23,1%). Udział liczby ludności w wieku produkcyjnym, jak i poprodukcyjnym był wyższy w gminie Łasin (odpowiednio: 64,1% i 16,0%) niż w gminie Świecie nad Osą (63,2% i 13,7%).

Wykres 4. Procentowy udział ludności na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2004-2013



Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Tabela 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego, województwa kujawsko-pomorskiego i Polski w 2013 r.

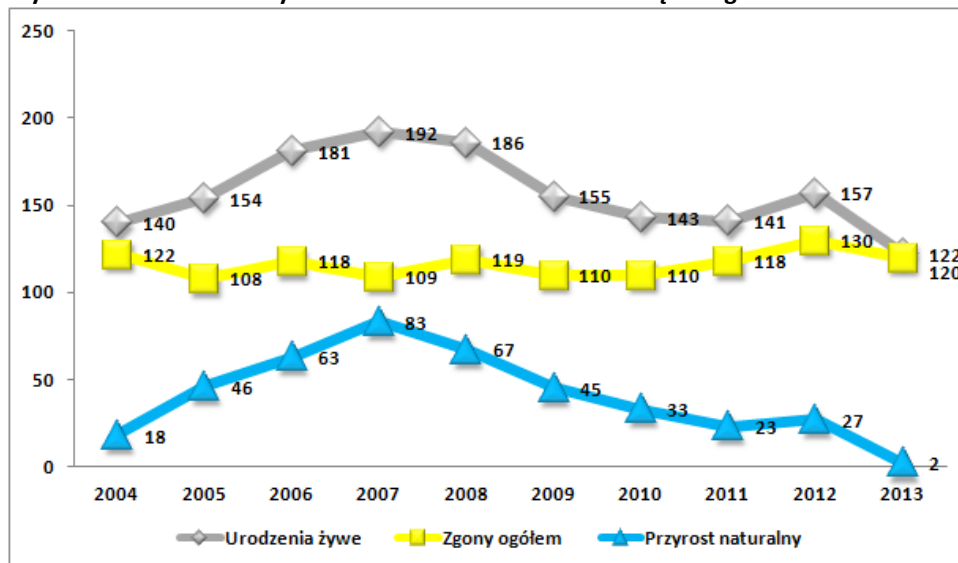
Wyszczególnienie	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
Gmina Łasin	56	80	25
Gmina Świecie nad Osą	58	59	21
ORSG Powiatu Grudziądzkiego	57	69	23
Powiat Grudziądzki	57	69	23
Województwo kujawsko-pomorskie	57	95	27
Polska	57	101	29

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Analiza wskaźnika obciążenia pokazuje, że tendencje demograficzne panujące na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego zbliżone są do tendencji wojewódzkiej, jak i całego kraju. Spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o występowaniu zjawiska starzenia się społeczeństwa.

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego na przestrzeni lat 2004-2013 przyrost naturalny we wszystkich latach był dodatni, co oznacza przewagę liczby narodzin nad zgonami. Należy jednak podkreślić, że od kilku lat przyrost naturalny systematycznie maleje (w 2013 r. wyniósł 2 osoby). W 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim przyrost naturalny kształtował się na poziomie ujemnym.

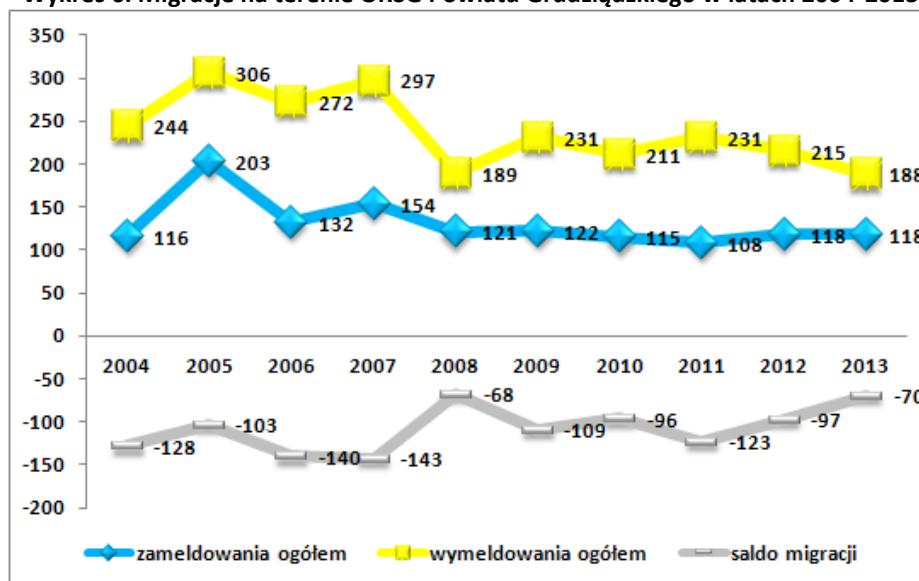
Wykres 5. Ruch naturalny na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2004-2013



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego saldo migracji we wszystkich latach analizy kształtowało się na poziomie ujemnym, co oznacza, że więcej osób wymeldowało się z terenu niż zameldowało. W 2013 r. na analizowanym obszarze zameldowało się 118 osób, w tym 60 osób z miast, 57 osób ze wsi oraz 1 osoba z zagranicy. W tym samym roku analizy wymeldowało się 188 osób, w tym 117 osób do miast, 67 na wieś oraz 1 za granicę.

Wykres 6. Migracje na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2004-2013



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

Prognoza liczby ludności na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego pokazuje, że do 2030 r. liczba mieszkańców zmniejszy się o 2,8%. Zmieni się struktura wiekowa w poszczególnych grupach ekonomicznych. Znacząco wzrośnie udział ludności w wieku poprodukcyjnym (27,5%) oraz zmniejszy się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (21,0%) i produkcyjnym (4,5%).

Tabela 3. Prognoza liczby ludności na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego z uwzględnieniem ekonomicznych grup wiekowych do 2030 r.

Rok	Liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym	Liczba ludności w wieku produkcyjnym	Liczba ludności w wieku poprodukcyjnym	Ogólna liczba ludności
2015	2 569	7 969	1 965	12 503
2020	2 417	7 903	2 098	12 418
2025	2 253	7 720	2 337	12 311
2030	2 030	7 617	2 507	12 155

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2014-2050

Podsumowanie:

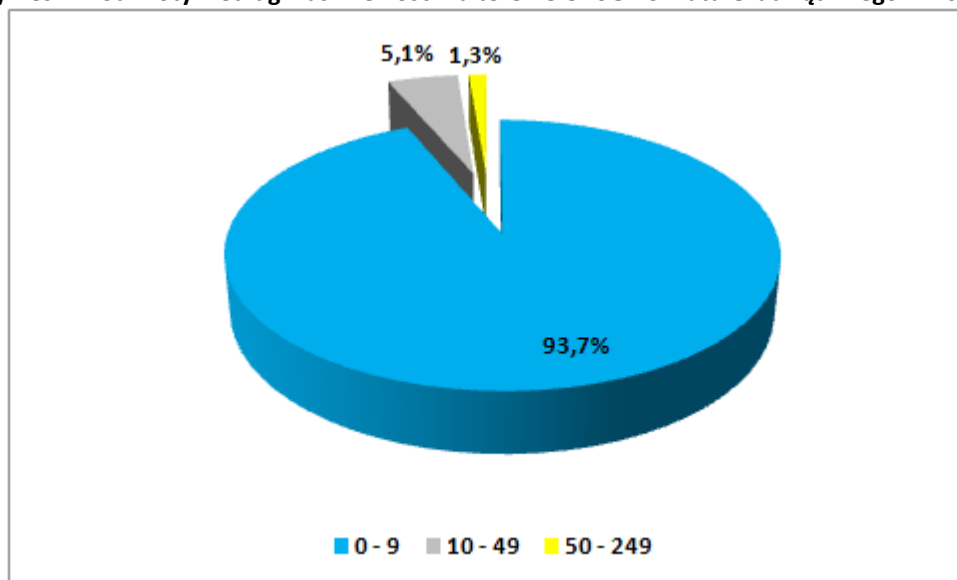
1. ORSG Powiatu Grudziądzkiego charakteryzuje się bardzo małą gęstością zaludnienia wynoszącą 55 osób/km².
2. W latach 2004-2013 liczba ludności na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego utrzymywała się na zbliżonym poziomie, z niewielką tendencją spadkową – 1,3% (168 osoby). Natomiast na terenie całego powiatu grudziądzkiego odnotowano wzrost liczby mieszkańców o 4,5%. Wzrost liczby ludności odnotowano jedynie na terenie miasta Łasin.
3. Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego występuje zjawisko starzenia się społeczeństwa, co jest tożsame z sytuacją zauważalną w całym województwie kujawsko-pomorskim oraz kraju. Zjawisko to jest wynikiem wydłużania się długości życia, co powoduje zmniejszanie się podaży siły roboczej na rynku pracy oraz wzrost liczby i odsetka ludzi w starszym wieku, co z kolei przekłada się na wzrost wydatków na sferę społeczną, obejmująca między innymi opiekę zdrowotną, opiekę społeczną, jak również opiekę specjalistyczną.
4. Pozytywnym zjawiskiem jest wzrost udziału liczby osób w wieku produkcyjnym oraz dodatni przyrost naturalny.
5. Negatywnym zjawiskiem jest ujemne saldo migracji, co związane jest głównie z migracjami zarobkowymi i edukacyjnymi do większych miast.
6. Prognozy liczby mieszkańców na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego pokazują, że do 2030 r. liczba ludności zmniejszy się o 2,8%. Zmianie ulegnie również struktura wiekowa lokalnego społeczeństwa – wzrośnie udział ludności w wieku poprodukcyjnym przy jednoczesnym spadku udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, co oznacza, że zjawisko starzenia się społeczeństwa będzie nadal postępować.

I.3. Gospodarka i rynek pracy

W 2013 r. na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego funkcjonowało 709 podmiotów gospodarczych, co stanowiło 26,2% wszystkich podmiotów gospodarczych na terenie powiatu grudziądzkiego. Na analizowanym obszarze zarejestrowanych zostało 58 podmiotów sektora publicznego i 651 podmiotów sektora prywatnego.

W porównaniu z rokiem 2004 liczba podmiotów gospodarczych zwiększyła się o 22,7% (131 podmiotów gospodarczych). Ponad 75% podmiotów wpisanych do rejestru REGON stanowiły podmioty z obszaru gminy Łasin. Liczba podmiotów na terenie tej gminy zwiększyła się o 25,6% (109 podmiotów), natomiast na terenie gminy Świecie nad Osą odnotowano wzrost o 14,4% (22 podmioty).

Wykres 7. Podmioty według klas wielkości na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.

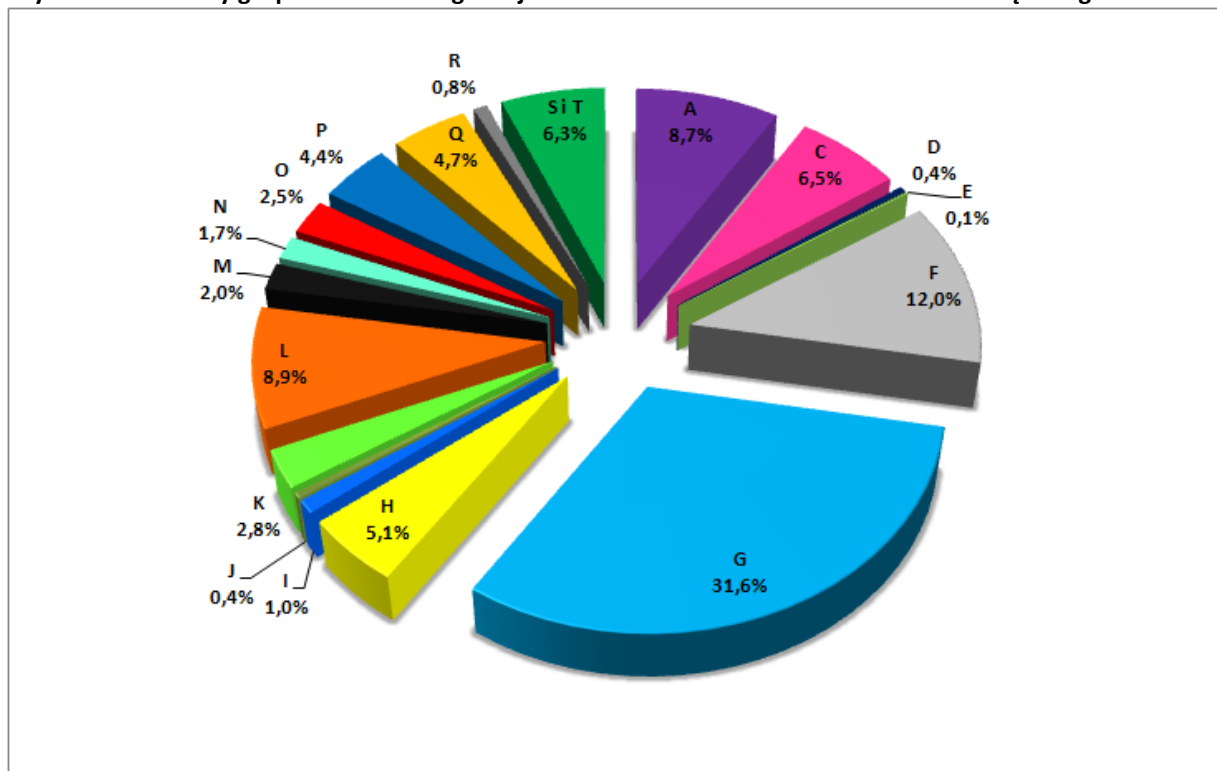


Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

Na analizowanym obszarze dominowały mikroprzedsiębiorstwa, które stanowiły 93,7% wszystkich podmiotów gospodarczych na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego.

Najwięcej podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym przypadło na gminę Łasin (101,2). Wskaźnik ten dla gminy Świecie nad Osą wyniósł 64,5. Średnia dla powiatu grudziądzkiego wyniosła 105,5.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007 na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

Sekcja	Wyszczególnienie
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa Wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby

Zgodnie z danymi GUS w 2013 r. na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego najwięcej podmiotów działało w sektorze handlu – 31,6% oraz w budownictwie – 12,0%.

Do największych przedsiębiorstw funkcjonujących na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego zaliczyć można:

- Młyny Produkcyjno-Handlowe Tadeusz Michalczyk – produkcja mąki,
- Przedsiębiorstwo „Wędlinex” w Łasinie,
- Wytwórnia Opakowań Błazanych „BeczkoPol” Sp. z o. o. w Łasinie,
- Zakład Drobiarski „Linodrób” Spółka Jawna Kwiatkowsky w Linowie,
- Zakład Przemysłu Rolnego Sp. z o. o. w Linowie,
- „Piekarnia – ciastkarnia” – Piotr Kowalski w Lisnowie,
- Stadnina Koni „Nowe Jankowice” Sp. z o. o. (gospodarstwa w Lisnowie, Szarnosiu, Mędrzycach i Widlicach),
- Spółka Cywilna J.A.W. Łącz w Świeciu nad Osą (produkcja oleju tłoczonego na zimno),
- Rolnicza Spółdzielnia Produkcyjna „Przełom” w Linowie,
- Gospodarstwo Rolne „Agroplon” Spółka z o. o. w Nowym Młynie.

Na analizowanym obszarze nie występują tereny inwestycyjne.

Bezrobocie

W 2014 r. na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego zarejestrowanych było 1008 bezrobotnych, co stanowiło 34% wszystkich bezrobotnych powiatu grudziądzkiego. W porównaniu z rokiem 2013 liczba bezrobotnych z ORSG Powiatu Grudziądzkiego zmniejszyła się o 498 osoby. W całym powiecie grudziądzkim odnotowano spadek bezrobotnych o 904 osoby. Wśród bezrobotnych ORSG prawie 57% stanowiły kobiety. Najwięcej bezrobotnych odnotowano w gminie Łasin – 645 osób, w tym na terenie miasta 252 osoby. W gminie Świecie nad Osą bezrobotnych było 363 osoby.

Największa dynamika wystąpiła w gminie Świecie nad Osą. W latach 2013-2014 liczba bezrobotnych zmniejszyła się na tym terenie o 190 osób (34%), a w gminie Łasin liczba bezrobotnych spadła o 308 osób (32%).

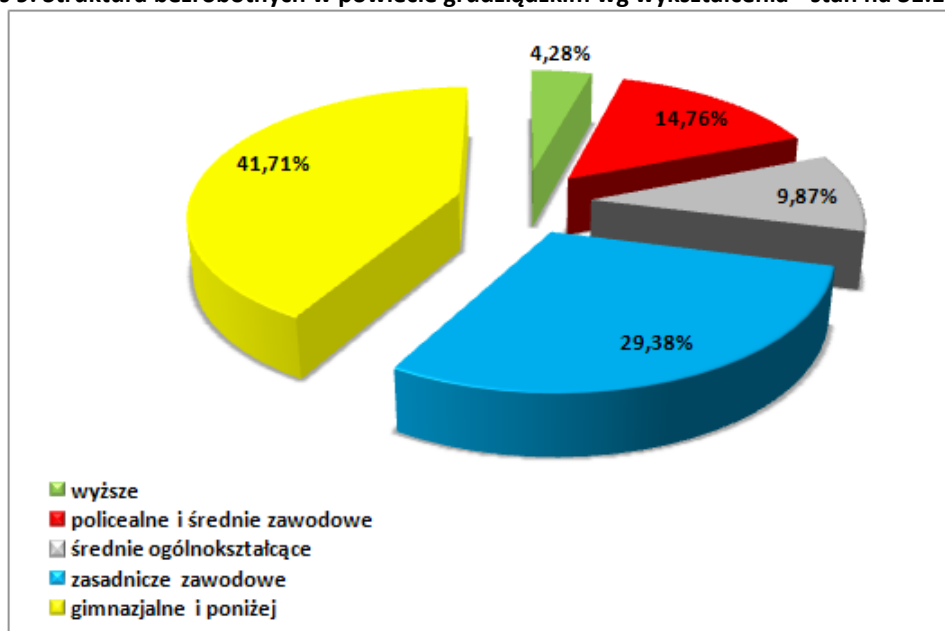
Poziom stopy bezrobocia w powiecie grudziądzkim w 2014 r. wyniósł 21,2%, co stanowi spadek o 4,8 pkt. proc. w stosunku do końca 2013 r. W tym samym okresie analizy stopa bezrobocia w województwie kujawsko-pomorskim zmniejszyła się o 2,5 pkt. proc. i wyniosła 15,7%, a w kraju spadła o 1,9 pkt. proc. i na koniec 2014 r. wyniosła 11,5%.

Największą grupę osób bezrobotnych w powiecie grudziądzkim w 2014 r. stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej. Związane jest to między innymi z sytuacją, w której osobom po 40. roku życia trudniej zdecydować się na podjęcie nauki w szkole ponadgimnazjalnej ze względu chociażby na brak dostatecznych środków na podjęcie nauki. Prawie 1/3 wszystkich bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem zawodowym.

Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu realizuje szereg zadań mających na celu aktywizację zawodową mieszkańców powiatu grudziądzkiego. Realizowane są m.in.:

- poradnictwo zawodowe, w tym poradnictwo indywidualne, grupowe oraz informacja zawodowa, polegające na udzielaniu informacji o zawodach, rynku pracy i możliwościach podnoszenia bądź zmiany kwalifikacji (w 2014 r. odbyło się 3939 porad indywidualnych),
- Klub Pracy w ramach którego odbywają się szkolenia i warsztaty, gdzie osoby bezrobotne nabywają wiadomości i umiejętności mających im pomóc w aktywnym poszukiwaniu zatrudnienia (w 2014 r. w szkoleniach w Klubie Pracy uczestniczyło 179 osoby z powiatu grudziądzkiego),
- szkolenia mające na celu podniesienie kwalifikacji zawodowych.

Wykres 9. Struktura bezrobotnych w powiecie grudziądzkim wg wykształcenia - stan na 31.12.2014 r.



Źródło: Informator o działalności Powiatowego Urzędu Pracy w Grudziądzu za 2014 rok

Powiatowy Urząd Pracy w Grudziądzu, analizując strukturę osób bezrobotnych oraz liczbę zgłoszonych wolnych miejsc pracy wyodrębnił zawody deficytowe, nadwyżkowe i zrównoważone. Zgodnie z opracowaniem „Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie grudziądzkim ziemskim za I półrocze 2014 roku” na terenie powiatu grudziądzkiego wyodrębniono 350 zawodów nadwyżkowych, 49 zawodów deficytowych oraz 12 zawodów zrównoważonych. Największe zapotrzebowanie pracodawcy zgłaszali w zawodach: konserwator budynków, ogrodnik terenów zieleni, gospodarz domu, opiekunka dziecięca, robotnik gospodarczy, palacz kotłów centralnego ogrzewania, opiekunka domowa, technik prac biurowych, sprzętaczkę biurowe hotelowe, przedstawiciel handlowy, magazynier. Jednak większość z tych ofert (za wyjątkiem 3 ostatnich) były to oferty subsydiowane, co miało bezpośredni wpływ na zaklasyfikowanie w/w zawodów do grupy zawodów deficytowych.

Do zawodów nadwyżkowych zaliczyć można m.in.: piekarza, sprzedawcę, kucharza, malarza budowlanego, lakiernika, technika handlowca, ekonomistę. Za zawody zrównoważone uznano zawody: księgowy, florysta, inżynier zootechnik, cieśla, palacz pieców zwykłych.

Bezrobocie w powiecie grudziądzkim, w skład którego wchodzi gminy ORSG Powiatu Grudziądzkiego, stanowi jeden z najbardziej newralgicznych problemów o charakterze społeczno-gospodarczym.

Gospodarka obszaru nie jest w stanie zapewnić odpowiedniej liczby miejsc pracy dla mieszkańców. Należy zwrócić uwagę na fakt, że Grudziądz kilka lat temu został objęty szeroką restrukturyzacją zatrudnienia, co również negatywnie przełożyło się na lokalny rynek pracy. Niemniej problemy występują również wewnątrz powiatu grudziądzkiego, który cały czas jest dotknięty tzw. biedą po-PGR-owską.

Problemy osób bezrobotnych odbijają się na gospodarce obszaru. Im więcej osób pozostaje nieaktywnych zawodowo, nie pracuje i nie zarabia, tym mniejszy jest popyt na towary i usługi. Sytuacja bezrobocia nie jest korzystna dla gospodarki także z tego powodu, iż wymusza nakłady z budżetu na utrzymanie osób niepracujących oraz na pomoc w znalezieniu zatrudnienia przez Urząd Pracy. Spadają dochody społeczeństwa, ogranicza się tym samym popyt, a poza tym nie w pełni są wykorzystywane zasoby ludzkie powiatu. Bezrobocie niesie za sobą jednak również bardzo poważne skutki społeczne, które także negatywnie rzutują na gospodarkę takie, jak: patologie, przestępczość, uzależnienia, bieda.

Zgodnie z Regionalną Strategią Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 wspierane będą branże zgodne z tzw. inteligentnymi specjalizacjami regionu kujawsko-pomorskiego. Inteligentna specjalizacja oznacza wybór dziedzin gospodarki i połączonych z nimi obszarów nauki, na które zostanie ukierunkowana interwencja. Ma ona na celu rozwój gospodarczy regionu, poprzez radykalny wzrost innowacyjności wytwarzanych produktów i usług oraz stosowanych procesów i technologii, na bazie wdrożonych wyników wysoko zaawansowanych badań. Inteligentne specjalizacje zdefiniowano w następujący sposób:

- I. Najlepsza bezpieczna żywność – przetwórstwo, nawozy i opakowania,
- II. Medycyna, usługi medyczne i turystyka zdrowotna,
- III. Motoryzacja, urządzenia transportowe i automatyka przemysłowa,
- IV. Narzędzia, formy wtryskowe, wyroby z tworzyw sztucznych,
- V. Przetwarzanie informacji, multimedia, programowanie, usługi ICT,
- VI. Biointeligentna specjalizacja – potencjał naturalny, środowisko, energetyka,
- VII. Transport, logistyka, handel – szlaki wodne i lądowe,
- VIII. Dziedzictwo kulturowe, sztuka, przemysły kreatywne.

Gospodarka ORSG Powiatu Grudziądzkiego ma znamiona typowej gospodarki peryferyjnej. Charakteryzuje się nienowoczesną strukturą (duży udział sektorów tradycyjnych – przede wszystkim handel, budownictwa i rolnictwa) i niewielkim udziale najnowszych technologii i regionalnych inteligentnych specjalizacji. Na terenie ORSG istnieje zapotrzebowanie na rozwój branży rolno-spożywczej, ze względu na produkcję wysokiej jakości produktów rolnych. ORSG Powiatu Grudziądzkiego winno wzmocnić przetwórstwo i przejąć cały łańcuch produkcyjno-dystrybucyjny, od wytwarzania surowców, produktów rolno-spożywczych, pasz i nawozów poprzez przetwórstwo i magazynowanie, po sprzedaż.

Podsumowanie:

1. *Pozytywnym zjawiskiem jest duży udział sektora prywatnego w gospodarce. Podmioty gospodarcze zarejestrowane na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego stanowią ponad 26% wszystkich podmiotów powiatu grudziądzkiego. Corocznie zwiększa się liczba nowych podmiotów. Dominują mikroprzedsiębiorstwa.*

2. *Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego brakuje terenów inwestycyjnych. Najlepsze tereny inwestycyjne zlokalizowane są w sąsiedztwie węzła autostrady A1, który nie znajduje się na analizowanym obszarze.*
3. *Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego, jak i całego powiatu grudziądzkiego występują złożone problemy społeczno-gospodarcze, przekładające się m. in. na niekorzystną sytuację na rynku pracy (trwale wysokie bezrobocie).*
4. *Teren ORSG Powiatu Grudziądzkiego, jak i cały powiat grudziądzki cechuje się znacznym potencjałem rolnictwa opartego na kompleksach gleb wysokich klas bonitacyjnych. Gminy charakteryzują się jednymi z najwyższych wskaźników rolniczej przestrzeni produkcyjnej w województwie kujawsko-pomorskim, a wśród produkcji rolnej wyróżnić można zboża i rośliny przemysłowe. Brak dywersyfikacji źródeł rozwoju powoduje, że społeczeństwo uzależnione jest w znacznym stopniu od rolnictwa.*
5. *Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego zidentyfikowano zarówno zawody nadwyżkowe, jak i deficytowe, co oznacza że na rynku pracy występuje nierównowaga pomiędzy zapotrzebowaniem pracodawców na pracowników wykonujących określone zawody, a ich podażą. Istotne jest dostosowanie oferty kształcenia uczniów do potrzeb rynku pracy.*

I.4. Pomoc społeczna

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego działania w zakresie pomocy społecznej realizowane są przede wszystkim przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łasinie oraz Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu nad Osą.

Adresatami ośrodków pomocy społecznej są głównie osoby bezrobotne, niepełnosprawne, długotrwale chore oraz posiadające skomplikowaną sytuację rodzinną. Pomoc społeczna udzielana jest w formie świadczeń pieniężnych (zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy, specjalny zasiłek celowy, zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie, pomoc dla rodzin zastępczych, pomoc na usamodzielnienie się oraz kontynuowanie nauki, świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla uchodźców) oraz niepieniężnych (praca socjalna, bilet kredytowy, składki na ubezpieczenie zdrowotne, składki na ubezpieczenie społeczne, pomoc rzeczowa, sprawienie pogrzebu, schronienie, posiłek, niezbędne ubranie, usługi opiekuńcze i wychowawcze).

Na analizowanym terenie działa również Warsztat Terapii Zajęciowej w Łasinie, który umożliwia osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy rehabilitację społeczną i zawodową w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. WTZ w Łasinie organizuje terapię zajęciową dla 49 osób niepełnosprawnych. Placówka prowadzona jest przez Fundację „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych”.

Na obszarze ORSG funkcjonuje spółdzielnia socjalna „Perspektywa” w Łasinie, założona przez Gminę Gruta, Gminę Łasin oraz fundację „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Osób Niepełnosprawnych”. Wsparcia dla rodzin dotkniętych alkoholizmem, narkomanią i przemocą w rodzinie udzielają także punkty konsultacyjne i grupy wsparcia. Zajęcia dla dzieci z zakresu profilaktyki uzależnień z dożywianiem prowadzą świetlice środowiskowe. Organizowane są również wyjazdy i wycieczki dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, jak również prowadzone są różnego rodzaju programy psychoedukacyjne dla dzieci i młodzieży.

Tabela 4. Instytucje i podmioty działające w sferze społecznej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego

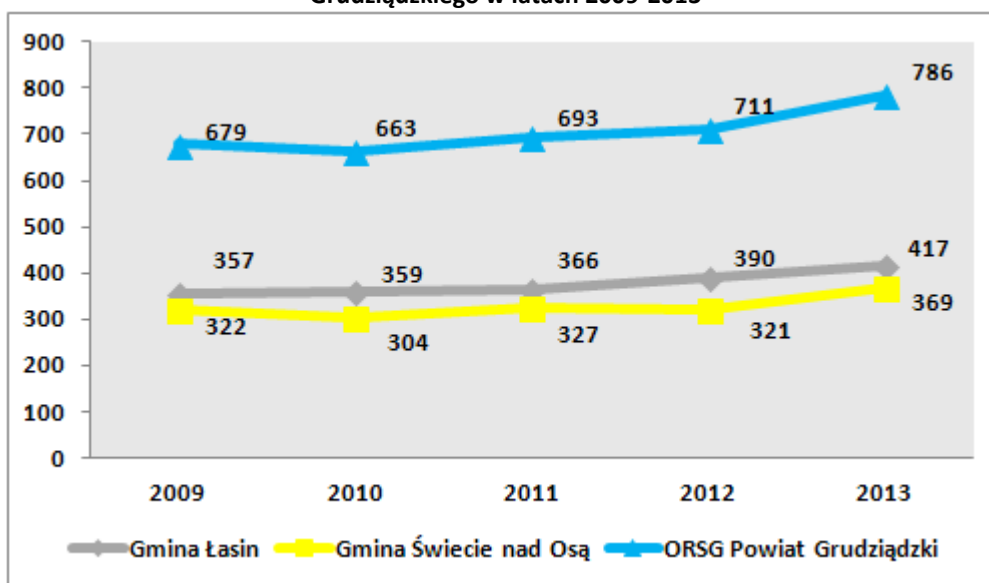
Gmina	Nazwa instytucji / podmiotu	
Gmina Łasin	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Łasinie	
	Zespół Interdyscyplinarny przy M-GOPS w Łasinie	
	Środowiskowy Dom Samopomocy w Łasinie	
	Miejsko-Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Łasinie	
	Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych i ich Rodzin przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Kultury i Sportu w Łasinie	
	Świetlice Środowiskowe działające przy:	Zespole Szkół Publicznych w Łasinie
		Szkole Podstawowej w Zawdzie
		Szkole Podstawowej w Szonowie
		Gimnazjum w Jankowicach
	Klub Integracji Społecznej przy M-GOPS w Łasinie	
Grupa AA „Pierwszy krok” w Łasinie		
Gmina Świecie	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Świeciu nad Osą	
	Zespół Interdyscyplinarny przy GOPS w Świeciu nad Osą	

Gmina	Nazwa instytucji / podmiotu
nad Osą	Środowiskowy Dom Samopomocy w Świeciu nad Osą
	Klub Integracji Społecznej w Świeciu nad Osą
	Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Świeciu nad Osą
	Klub AA w Świeciu nad Osą
	Punkt Konsultacyjny dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin, dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Świeciu nad Osą

Źródło: Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grudziądzkim na lata 2014-2020

Negatywnym zjawiskiem jest zwiększająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej. Porównując rok 2009 z rokiem 2013 zaobserwować można, że liczba gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej zwiększyła się o 15,8% (107 gospodarstw domowych). W 2013 r. na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego z pomocy społecznej skorzystało 786 gospodarstw domowych, w tym 53% z gminy Łasin i 47% z gminy Świecie nad Osą.

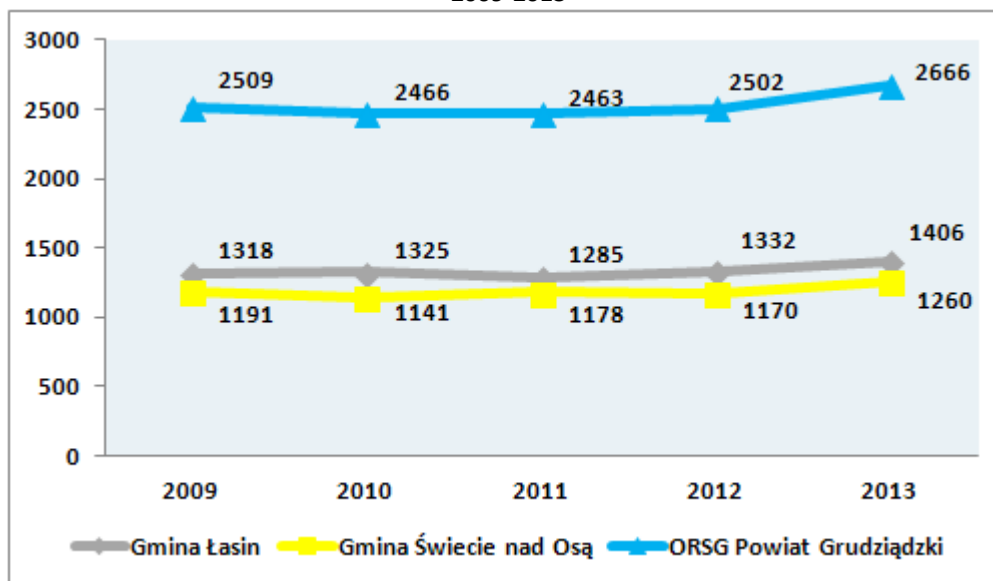
Wykres 10. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2009-2013



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

Wraz ze wzrostem liczby gospodarstw domowych korzystających z pomocy społecznej, zwiększyła się liczba osób korzystających z pomocy społecznej. W 2013 r. z pomocy społecznej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego skorzystało 2666 osób, co oznacza wzrost o 6,3% w porównaniu z rokiem 2009. Na terenie gminy Łasin liczba osób korzystających z pomocy społecznej zwiększyła się o 6,7% (88 osoby), a w gminie Świecie nad Osą o 5,8% (69 osób).

Wykres 11. Ludność korzystająca z pomocy społecznej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2009-2013



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2012 r. na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego najwięcej było rodzin objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa (34,3%) oraz bezrobocia (31,2%). Najwięcej osób z pomocy społecznej korzysta na terenie gminy Świecie nad Osą (29%), a w gminie Łasin 17% (dane za 2013 r.).

Tabela 5. Powody, dla których przyznawano świadczenia w ośrodkach pomocy społecznej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2012 r.

Wyszczególnienie	Gmina Łasin	Gmina Świecie nad Osą	ORSG Powiatu Grudziądzkiego	Procentowy udział
Ubóstwo	336	298	634	34,3%
Bezdomność	2	4	6	0,3%
Potrzeba ochrony macierzyństwa	91	57	148	8,0%
Bezrobocie	328	250	578	31,2%
Niepełnosprawność	88	57	145	7,8%
Długotrwała lub ciężka choroba	150	24	174	9,4%
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	75	23	98	5,3%
Przemoc w rodzinie	20	0	20	1,1%
Alkoholizm	20	13	33	1,8%
Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	8	1	9	0,5%
Zdarzenie losowe	0	5	5	0,3%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Grudziądzkim na lata 2014-2020

Na obszarze ORSG funkcjonuje także Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza w Wydrznie, w której znajduje się 30 miejsc. Placówka ta ma powierzchnię nieadekwatną do potrzeb 14-osobowej grupy wychowanków. Wraz ze zmianą przepisów w placówce może przebywać maksymalnie 14 wychowanków. Dlatego istotne jest rozeznanie zasobów lokalowych z przeznaczeniem na

funkcjonowania tego typu placówek dla 14 wychowanków, tak aby podejmowane działania były efektywne ekonomicznie. Placówkę taką można utworzyć w Grucie, w budynku w którym aktualnie znajduje się Warsztat Terapii Zajęciowej.

Powiat Grudziądzki zapewnia dzieciom i młodzieży całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodzicielskiej pieczę zastępczą w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Wychowankowie pieczy zastępczej wymagają wsparcia ze strony specjalistów, wychowawców, rodziców zastępczych oraz wsparcia w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Na terenie ORSG brakuje mieszkań chronionych przeznaczanych dla osób opuszczających pieczę zastępczą i placówkę opiekuńczo-wychowawczą. Mieszkania takie zapewniłyby warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji z lokalną społecznością. Wielu wychowanków po opuszczeniu pieczy zastępczej, głównie instytucjonalnej, ma ogromne problemy z adaptacją w środowisku, znalezieniem pracy. Osoby te są mało samodzielne w podejmowaniu jakichkolwiek decyzji, gospodarowaniu pieniędzmi, poszukiwaniu pracy, czy załatwianiu różnych spraw urzędowych. Wychowanie w zbiorowości szczególnie placówki opiekuńczo-wychowawczej nie sprzyja nauce podstawowych umiejętności życiowych, a w wielu przypadkach wręcz ją uniemożliwia. Mieszkania chronione dla wychowanków pieczy zastępczej wyeliminowałyby takie zachowania oraz zmniejszyły niebezpieczeństwo wytworzenia się roszczeniowej postawy wśród usamodzielnianych.

Należy podkreślić, że pomimo iż na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego, jak i całego kraju, zwiększa się udział osób starszych, nie funkcjonuje żaden dom pomocy społecznej. Należy podejmować działania pozwalające na aktywizację osób starszych oraz zapewnić opiekę nad osobami starszymi. Istotne jest również stworzenie różnorodnej oferty spędzania wolnego czasu (np. klub seniora).

Należy stworzyć odpowiednie warunki funkcjonowania osobom niepełnosprawnym. Osoby te mają trudności z odnalezieniem się na rynku pracy. Na terenie ORSG działania na rzecz osób niepełnosprawnych prowadzone są głównie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Powiatowy Urząd Pracy. Ponadto, wsparcie i pomoc oferują m.in.: Środowiskowy Dom Samopomocy w Łasinie, Środowiskowy Dom Samopomocy w Świeciu nad Osą, Warsztat Terapii Zajęciowej w Łasinie. Wsparciem zajmują się również organizacje pozarządowe, w tym: Fundacja „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych” w Łasinie.

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego występują bariery architektoniczne, które utrudniają dostęp osobom niepełnosprawnym do instytucji publicznych. Wśród obiektów użyteczności publicznej, w których występują bariery architektoniczne znajdują się: Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy Łasin, Urząd Miasta i Gminy Łasin, MGOPS w Łasinie, Zespół Szkół Publicznych Szkoła Podstawowa Gimnazjum Nr 1 w Łasinie, Gimnazjum Nr 2 w Jankowicach, Szkoła Podstawowa.

Opieka nad dziećmi do lat 3

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego nie funkcjonują żłobki i kluby dziecięce. W 2013 r. na analizowanym obszarze liczba dzieci w wieku do 3 lat wyniosła 411, w tym 116 dzieci na terenie Łasina. W latach 2009-2013 o 19% zmniejszyła się liczba dzieci w wieku do lat 3. Zmniejszająca się liczba dzieci związana jest m.in. z migracją zarobkową rodziców. Brak ofert opieki nad dziećmi do lat 3 sprawia, że część kobiet ma ograniczone możliwości dotyczące aktywności zawodowej po urlopie macierzyńskim. Rodzice muszą sami zapewniać opiekę nad dziećmi do czasu, gdy osiągną one wiek przedszkolny. Zapotrzebowanie na opiekę żłobkową jest mniejsze na terenach wiejskich niż w miastach, co wynika głównie z rolniczego charakteru gospodarstw domowych. Część rodziców pozostawia dzieci pod opieką pozostałym członkom rodziny. Dodatkowym ograniczeniem dla

rodziców są koszty związane z opłatami za żłobki, przedszkola czy też wynagrodzenie opiekunki / niani. Dla wielu rodzin stanowi to barierę, która zmusza jednego z rodziców do zaprzestania aktywności zawodowej.

Podsumowanie:

- 1. Niepokojącym zjawiskiem jest zwiększająca się liczba osób korzystających z pomocy społecznej, która w latach 2009-2013 wzrosła o 6,3%. Głównym powodem korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo (34%) oraz bezrobocie (31%).*
- 2. Należy rozeznaczyć zasoby lokalowe z przeznaczeniem na funkcjonowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych, tak aby działanie to było efektywnie ekonomiczne. PO-W mogłaby zostać utworzona w Grucie w obiekcie, gdzie aktualnie znajduje się Warsztat Terapii Zajęciowej.*
- 3. Występujące na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego zjawisko starzenia się społeczeństwa powoduje, że w najbliższym czasie należy podejmować działania mające na celu aktywizację osób starszych oraz stwarzanie odpowiednich warunków do ich funkcjonowania. Istotny jest również rozwój niestacjonarnych usług opiekuńczych świadczonych w środowisku*
- 4. Brakuje mieszkań chronionych dla osób opuszczających pieczę zastępczą i placówkę opiekuńczo-wychowawczą. Należy podjąć działania mające na celu utworzenie mieszkań chronionych.*
- 5. Należy nadal podejmować działania na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych, dlatego też istotne jest podejmowanie szeregu działań, zarówno inwestycyjnych (likwidacja barier architektonicznych) oraz nieinwestycyjnych (likwidacja barier w komunikowaniu się, poradnictwo zawodowe, szkolenia, rehabilitacja, itp.).*
- 6. Istnieje zapotrzebowanie na działania systemowe mające na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu oraz poradnictwo rodzinne. Wymagane są działania ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową osób, rodzin i grup zagrożonych ubóstwem czy wykluczeniem społecznym.*
- 7. Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego brakuje ofert opieki nad dziećmi do lat 3. Obserwuje się spadek liczby dzieci w wieku do lat 3, co związane jest m.in. z migracją zarobkową rodziców do większych miast. Należy podjąć działania mające na celu zwiększenie aktywności zawodowej kobiet po urlopie macierzyńskim.*

I.5. Ochrona zdrowia

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego funkcjonuje Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej im. Macieja z Miechowa w Łasinie. Placówka oferuje usługi medyczne z zakresu leczenia zamkniętego i otwartego. W skład lecznicy wchodzi następujące placówki: oddział wewnętrzny, chirurgii ogólnej, zakład długoterminowy o profilu opiekuńczo-pielęgnacyjno-leczniczym. W ramach zakładu funkcjonuje również Poradnia Rejonowa, w skład której wchodzi poradnie specjalistyczne: ginekologiczno-położnicza, chirurgiczna, okulistyczna, rehabilitacji wraz z pracownią kinezyterapii, fizykoterapii, hydroterapii, poradnie podstawowej opieki zdrowotnej, centrum diagnostyki podstawowej.

W zakładzie świadczone są usługi medyczne w zakresie leczenia zamkniętego, w tym: leczenie schorzeń z dziedziny chorób wewnętrznych z uwzględnieniem chorób układu krążenia, układu oddechowego, krwiotwórczego, układu ruchu, leczenia cukrzycy, wykonywane są zabiegi operacyjne schorzeń jamy brzusznej, żołądka, dwunastnicy, przepuklin, kamicy żółciowej, żylaków, tarczycy, leczone są schorzenia przewodu pokarmowego, niedokrwienie miażdżycowe kończyn dolnych, stopę cukrzycową, zakrzepowe zapalenie żył. Kontynuowane jest leczenie po pobycie na oddziałach ostrych polegające na stałej opiece lekarskiej i pielęgniarstwa, chorób przewlekłych po udarach mózgu, niewydolności krążeniowej demencji starczej w stanie apalicznym.

W skład podstawowej opieki zdrowotnej wchodzi gabinety lekarzy POZ, gabinet POZ dla dzieci, gabinet zabiegowy, punkt szczepień, gabinet pielęgniarek środowiskowych, gabinet medycyny szkolnej. W Przychodni SP ZOZ Łasin funkcjonują również poradnie stomatologiczne dla osób starszych i dzieci oraz gabinet protetyki stomatologicznej.

W ramach centrum diagnostyki podstawowej działają: laboratorium analityczne, pracownia rtg, pracownia usg, pracownia EKG. Wykonywane są ambulatoryjne porady i zabiegi w specjalistycznej i podstawowej opiece zdrowotnej oraz podstawowe badania diagnostyczne.

W Łasinie działa również stacja pogotowia ratunkowego zlokalizowane będąca w strukturze organizacyjnej Szpitala Specjalistycznego im. Wł. Biegańskiego w Grudziądzu.

W 2013 r. na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w gminie Świecie nad Osą zlokalizowane były 2 przychodnie publiczne.

Na analizowanym obszarze w ramach podstawowej opieki zdrowotnej (POZ) udzielono łącznie 42 009 porad, natomiast w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej udzielono ogółem 52 467 porad lekarskich.

Działalność placówek ochrony zdrowia wspomagają apteki oraz punkty apteczne zaopatrujące mieszkańców w leki i środki medyczne. W 2013 roku w granicach obszaru usytuowane były 4 apteki ogólnodostępne, w tym trzy w Łasinie i jedna w Świeciu nad Osą.

Podsumowanie:

- 1. Dostępność do świadczeń medycznych placówek ochrony zdrowia na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego jest zadowalająca, chociaż wymaga ona rozwoju przede wszystkim w zakresie usług specjalistycznych, profilaktyki i promocji ochrony zdrowia, a także zwiększenia dostępności do lekarzy specjalistów.*

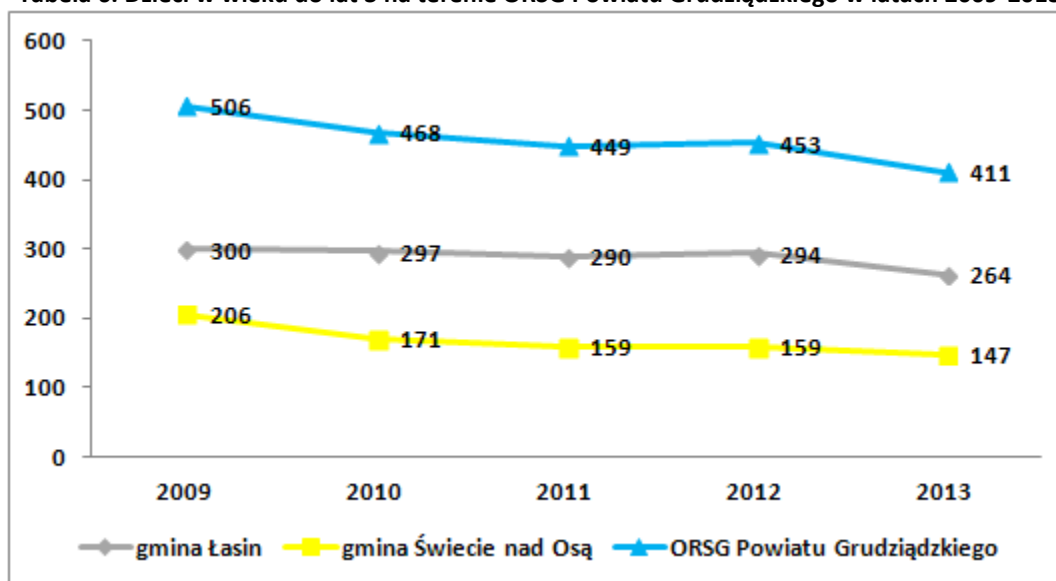
2. Mieszkańcy ORSG Powiatu Grudziądzkiego korzystają z bardziej specjalistycznych placówek zdrowotnych, które znajdują się w Grudziądzu, Bydgoszczy i Toruniu.

I.6. Edukacja

Na terenie Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego funkcjonują jednostki oświatowe szczebla podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego. Na system oświaty składają się: 2 placówki przedszkolne wraz z 6 oddziałami przedszkolnymi, 8 szkół podstawowych, 3 gimnazja, 5 szkół ponadgimnazjalnych wchodzących w skład Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie.

Wychowanie przedszkolne

Tabela 6. Dzieci w wieku do lat 3 na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2009-2013



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

W zakresie edukacji przedszkolnej występuje duże zapotrzebowanie na rozbudowę i modernizację obecnej infrastruktury edukacyjnej. Na analizowanym terenie są zlokalizowane dwa przedszkola – Przedszkole Miejskie „Kubuś Puchatek” w Łasinie i Przedszkole Gminne w Świeciu nad Osą. Obecnie przedszkole w Łasinie jest w trakcie rozbudowy ze środków unijnych. Występuje zapotrzebowanie na miejsca w przedszkolu również na terenie gminy Świecie nad Osą. Ponadto, przy szkołach podstawowych zlokalizowanych w granicach obszaru funkcjonuje 6 oddziałów przedszkolnych.

W roku 2013 wychowaniem przedszkolnym było objętych 347 dzieci w wieku 3-6 lat, w tym w gminie Łasin 264 dzieci, a w gminie Świecie nad Osą 147 dzieci.

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego obserwuje się wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W roku 2013 odsetek dzieci uczęszczających do placówek wychowania przedszkolnego wyniósł ok. 55%, podczas gdy w roku 2009 było to ok. 44%. Dla porównania na terenie całego powiatu grudziądzkiego wartości te kształtowały się na poziomie 49,6% w roku 2013 oraz 45,1% oraz w roku 2009. Wskazuje to na pozytywne tendencje w zakresie rozwoju opieki przedszkolnej na obszarze ORSG.

Szkoły podstawowe

Na analizowanym obszarze funkcjonuje 8 szkół podstawowych (tj. 30% wszystkich szkół podstawowych funkcjonujących na terenie powiatu grudziądzkiego), w tym 4 na terenie gminy Łasin oraz 4 na terenie gminy Świecie nad Osą.

Tabela 7. Szkoły podstawowe w ORSG Powiatu Grudziądzkiego

Gmina	Miejscowość	Nazwa placówki
gmina Łasin	Łasin	Szkoła Podstawowa w Łasinie im. Bojowników o Wolność i Demokrację mieszcząca się w Zespole Szkół Publicznych w Łasinie
	Szonowo Szlacheckie	Szkoła Podstawowa w Szonowie
	Wydrzno	Szkoła Podstawowa w Wydrznie
	Zawda	Szkoła Podstawowa w Zawdzie
gmina Świecie nad Osą	Linowo	Szkoła Podstawowa im. Józefa Wybickiego w Linowie
	Świecie nad Osą	Zespół Szkół i Placówek Nr 1 w Świeciu nad Osą
	Bursztynowo	Szkoła Podstawowa w Bursztynowie
	Lisnowo	Szkoła Podstawowa im. Ks. Jana Twardowskiego w Lisnowie

Źródło: Centrum Informacji Oświatowej – stan na 30 września 2014 r.

W związku z panującym od kilkunastu lat niżym demograficznym systematycznie maleje liczba uczniów w placówkach oświatowych. W 2009 roku w szkołach podstawowych na analizowanym obszarze kształciło się 952 uczniów, a w roku 2013 – 830 osób, co oznacza spadek o 13%. W tym samym okresie na terenie powiatu grudziądzkiego odnotowano spadek o 8%.

Gimnazja

Szkolnictwo gimnazjalne ORSG Powiatu Grudziądzkiego jest oparte na trzech placówkach edukacyjnych:

- Gimnazjum nr 1 mieszczące się w Zespole Szkół Publicznych w Łasinie,
- Gimnazjum nr 2 w Jankowicach,
- Gimnazjum mieszczące się w Zespole Szkół i Placówek nr 1 w Świeciu nad Osą.

W 2013 roku w ww. placówkach kształciło się 448 osób. W porównaniu do roku 2009 liczba ta spadła o 126 osób, tj. o 22%. Na terenie całego powiatu grudziądzkiego odnotowano spadek liczby uczniów o 16%.

Szkoły ponadgimnazjalne

Na terenie Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego funkcjonuje 5 szkół ponadgimnazjalnych, które wchodzi w skład Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie:

- Liceum Ogólnokształcące,
- Technikum,
- Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych,

- Zasadnicza Szkoła Zawodowa,
- Szkoła Policealna.

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Łasinie jedyną na terenie ORSG oraz całego powiatu grudziądzkiego placówką ponadgimnazjalną, dla której organem prowadzącym jest Powiat Grudziądzki. Placówka boryka się z istotnym problemem w zakresie liczby uczniów, która z roku na rok maleje.

Tabela 8. Liczba uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie

Wyszczególnienie	2009	2010	2011	2012	2013
Liceum ogólnokształcące	93	89	91	65	62
Technikum	66	62	61	57	50
Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	43	15	22	17	0
Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych	0	0	0	0	81
Zasadnicza Szkoła Zawodowa	127	127	100	99	77
Szkoła Policealna	44	45	37	39	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

Malejąca liczba uczniów w placówce może grozić w przyszłości jej likwidacją, a tym samym zamknięciem jedynej szkoły ponadgimnazjalnej na terenie powiatu grudziądzkiego. Problem ten jest niezwykle istotny z punktu widzenia jakości kształcenia, ponieważ placówka zapewnia najwyższe standardy nauczania. Jednak na chwilę obecną obserwuje się znaczące osłabienie placówki na korzyść szkół ponadgimnazjalnych zlokalizowanych w Grudziądzu, których przewaga nie wynika z jakości kształcenia, ale przede wszystkim z dogodnych połączeń komunikacyjnych.

ZSP w Łasinie wymaga doposażenia (pracownie komputerowe, pracownie kształcenia zawodowego, pracownie ekonomiczne i handlowe).

Nowoczesny sprzęt komputerowy pozwoli uczniom na zdobywanie wiedzy z zakresu informatyki i przedmiotów zawodowych. Nowoczesna pracownia komputerowa umożliwi pracę nie tylko indywidualną, ale również zespołową, ponieważ wykorzystane zostaną nowoczesne metody nauczania, a to z kolei przełoży się na wzbogacenie procesu dydaktycznego w elementy multimedialne, co w znaczny sposób wpłynie na atrakcyjność placówki.

W celu dostosowania kwalifikacji uczniów do potrzeb rynku pracy niezbędny jest również rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych/pozaszkolnych związanych z przedmiotami zawodowymi, przede wszystkim w zakresie praktycznej nauki zawodu. Powyższe działania wpłyną na lepsze przygotowanie uczniów do przyszłego zatrudnienia. Obecnie placówka w ramach współpracy z przedsiębiorstwami organizuje spotkania i wizyty studyjne oraz staże dla uczniów. Dodatkowo, w trakcie podpisywania jest porozumienie z uczelnią wyższą, gdzie uczniowie technikum samochodowego i informatycznego mogliby w trakcie trwania nauki zapoznać się z perspektywą dalszego rozwoju.

Pracownie kształcenia zawodowego dysponują przestarzałym sprzętem. Wśród przedmiotów nauczania zawodowego dominują te zawody, które uważane są za przyszłościowe. Dobre podstawy kształcenia zawodowego pozwolą absolwentom lepiej poruszać się po rynku pracy, a to z kolei przełoży się na wysoką aktywność zawodową, wpłynie na spadek bezrobocia i wzrost gospodarczy regionu. Nowoczesne wyposażenie pracowni podniosłoby rangę zawodówki i umożliwiłoby organizację kursów kwalifikacyjnych i doskonalenie osób dorosłych, będących już na rynku pracy.

Placówka zauważa potrzeby w zakresie rozwoju kompetencji kluczowych uczniów (języki obce). Istotne jest także podnoszenie kwalifikacji i kompetencji nauczycieli kształcenia zawodowego.

Ponadto, placówka jest niedostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych. Brak windy uniemożliwia osobom niepełnosprawnym bezpieczne i samodzielne poruszanie się po czterech kondygnacjach obiektu, nie mogą one również w pełni uczestniczyć w życiu społeczności lokalnej.

W ZSP w Łasinie brakuje również obiektów sportowych, bazy sportowej i odpowiedniego zaplecza sportowego. Uczniowie korzystają z Orlika i bieżni lekkoatletycznej, które znajdują się poza terenem placówki, co znacznie utrudnia prowadzenie zajęć wychowania fizycznego. Należy również podkreślić, że obiekty te są nieczynne w okresie od października do marca, co sprawia, że niemożliwe jest w pełni realizowanie programów wychowania fizycznego przez nauczycieli. Szkoła posiada salę gimnastyczną i siłownię, które wymagają doposażenia. Uczniowie placówki odnoszą sukcesy w grach zespołowych (piłka nożna, siatkówka, lekkoatletyka). Zajmują czołowe miejsca w zawodach nie tylko na szczeblu lokalnym, ale również wojewódzkim. Dlatego niezbędne jest podjęcie działań mających na celu zwiększenie aktywności ruchowej młodzieży poprzez stworzenie odpowiedniego zaplecza sportowego. Działania te przyczyniłyby się do wzrostu atrakcyjności jedynej w powiecie placówki ponadgimnazjalnej, co przełożyłoby się na wzrost liczby uczniów.

Podsumowanie:

- 1. Zauważalny jest wzrost liczby dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym. W 2013 r. odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym wyniósł 55% i był niższy niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego. Istotne jest podejmowanie działań mających na celu rozwój i upowszechnienie edukacji przedszkolnej.*
- 2. Zauważalny jest spadek liczby uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, co jest związane z niżem demograficznym oraz wybieraniem placówek szkolnych zlokalizowanych w Grudziądzu, ze względu na dogodne połączenia komunikacyjne.*
- 3. Edukację ponadgimnazjalną zapewnia Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Łasinie, będący jedyną tego typu placówką w powiecie grudziądzkim. Liczba uczniów tej placówki corocznie maleje. Wysoką jakość kształcenia w placówce potwierdza jej drugie miejsce w województwie względem zdawalności matury.*
- 4. Istotne jest podjęcie działań mających na celu wzrost atrakcyjności placówek edukacyjnych m.in. poprzez prowadzenie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych, zwiększania kompetencji nauczycieli, a także współpraca szkoły zawodowej z lokalnymi przedsiębiorstwami w zakresie praktycznej nauki zawodu. W szkołach podstawowych i gimnazjalnych brakuje również specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej.*

I.7. Kultura, sport i rekreacja

Kultura

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego zlokalizowane są 3 placówki biblioteczne (filie i biblioteki), w tym 2 na terenie gminy Świecie nad Osą i 1 w gminie Łasin. Działają również 2 ośrodki kultury: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Łasinie oraz Gminny Ośrodek Kultury w Świeciu nad Osą, których działalność skupia się na wspieraniu i promowaniu twórczości, edukacji i oświaty kulturalnej, działań i inicjatyw kulturalnych oraz ochronie dziedzictwa kulturowego. Poza w/w instytucjami, istotną rolę w przekazywaniu i utrwalaniu wartości kulturalnych odgrywają świetlice wiejskie. Ich aktywizacja pozwoli na atrakcyjne spędzanie czasu wolnego zwłaszcza dla osób starszych. Funkcjonuje również Muzeum Pożarnictwa Ziemi Pomorskiej w Łasinie, które powstało z inicjatywy Zarządu Miejsko-Gminnego Związku OSP.

Tabela 9. Biblioteki i czytelnictwo na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.

Wyszczególnienie	gmina Świecie nad Osą	gmina Łasin	ORSG Powiatu Grudziądzkiego
biblioteki i filie	2	1	3
księgozbiór	23 599	20 831	44 430
czytelnicy w ciągu roku	598	1333	1931
wypożyczalnia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	31,1	24,7	26,7

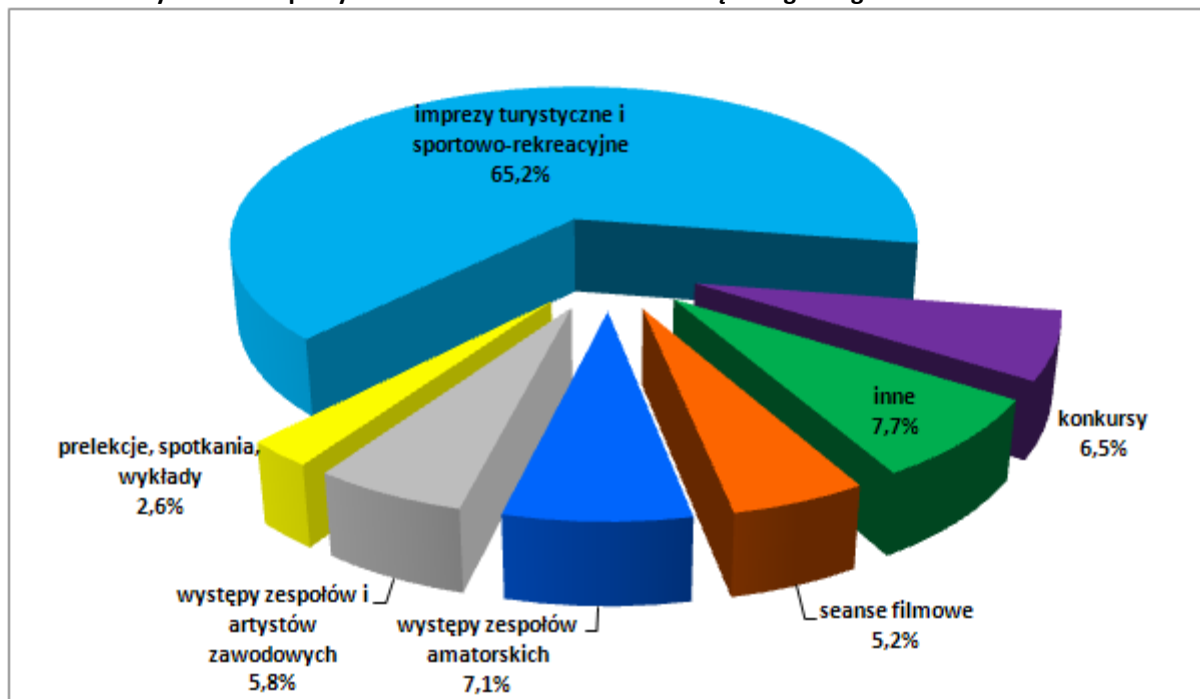
Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych

Ośrodki kultury, kluby oraz świetlice należą do instytucji, które prowadzą wielokierunkową działalność społeczno-kulturalną. Placówki te mają charakter środowiskowy, co oznacza, że usytuowane są w każdej gminie. Instytucje integrują różne przedsięwzięcia kulturalne oraz przygotowują oferty kulturalne skierowane do różnych grup wiekowych. Powyższe działania przyczyniają się do kreowania postawy aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno-kulturalnym lokalnej wspólnoty samorządowej. Placówki poprzez swoją działalność zapewniają mieszkańcom atrakcyjne formy spędzania wolnego czasu.

W związku ze zwiększającą się liczbą osób starszych istotna jest organizacja czasu wolnego dla tej grupy osób. Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego brakuje miejsc poświęconych kultywowaniu tradycji lokalnych, gdzie mieszkańcy mogliby zapoznać się m.in. z rękodziełem, dawnym rzemiosłem, eksponatami dokumentującymi lokalną historię. Dlatego też można wykorzystać świetlice wiejskie do organizowania czasu wolnego dla seniorów.

W 2013 r. na analizowanym obszarze zorganizowano 155 imprez ogółem, w tym najwięcej stanowiły imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne (101 imprez). We wszystkich imprezach wzięło udział łącznie 35 279 osób.

Wykres 12. Imprezy na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego zorganizowane w 2013 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS Bank Danych Lokalnych

Poza instytucjami kultury istotną rolę w przekazywaniu wartości kulturowych odgrywa dziedzictwo materialne w postaci zespołów podworskich, obiektów sakralnych.

Tabela 10. Zabytki nieruchome na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego ujęte w rejestrze zabytków nieruchomych

Miejscowość	Wyszczególnienie
Gmina Łasin	
Bogdanki	Zespół pałacowo-parkowy: pałac, park, spichlerz, obora, stodoła
Łasin - miasto	Kościół parafialny p.w. św. Katarzyny, cmentarz parafialny
	Ratusz
	Spichlerz
Nogat	Zespół dworsko-parkowy: dwór, park Pozostałości folwarku: ekonomówka, kuźnia
Nowe Jankowice	Zespół pałacowo-parkowy: pałac, park, wieża ciśień, gołębnik
Przesławice	Park dworski
Szczepanki	Kościół parafialny p.w. św. Wawrzyńca
Szynwałd	Kościół parafialny p.w. Narodzenia NMP
Święte	Kościół p.w. św. Barbary
	Zespół dworsko-parkowy: dwór, park
Wydrzno	Park pałacowy i część terenu podwórza gospodarczego (dz. nr 113/1 i część dz. nr 114/1)
Gmina Świecie nad Osą	
Karolewo	Dworek
Linowo	Kościół parafialny p.w. św. Michała Archanioła

	Zespół pałacowo-parkowy: pałac, park, budynek inwentarski ze spichlerzem, podwórze gospodarcze
Lisnowo	Zespół pałacowo-parkowy: pałac, park, rządcówka, ruiny grobowca rodowego
Mędrzyce	Zespół dworsko-parkowy: dwór, park, spichrz, gorzelnia, stajnia, grobowiec rodowy
Szarność	Park dworski
Widlice	Zespół dworsko-parkowy: dwór, park, stajnia

Źródło: www.torun.wkz.gov.pl

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego, poza zabytkami ujętymi w rejestrze zabytków nieruchomych, istnieje również wiele innych cennych obiektów, które znajdują się w Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków. Niewątpliwą atrakcją mogą stać się pałace, kościoły, parki i architektura ludowa.

Dziedzictwo kulturowe ORSG Powiatu Grudziądzkiego wymaga stworzenia odpowiedniego planu rewitalizacji zabytków. Odpowiedni stan obiektów zabytkowych wpłynie na wzrost atrakcyjności turystycznej obszaru. ORSG może stać się ciekawym miejscem do rozwoju rekreacji i turystyki weekendowej.

Sport i rekreacja

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego istnieje wiele obiektów sportowych (sale gimnastyczne, boiska sportowe) i placów zabaw, służących na co dzień mieszkańcom i odwiedzającym analizowany obszar. Dostępne są również place zabaw dla dzieci. Brakuje jednak obiektów wielofunkcyjnych, które umożliwiałyby uprawianie sportu z różnych dyscyplin. Aktywność ruchowa stanowi kluczowy i integrujący składnik zdrowego stylu życia, dlatego zauważalna jest potrzeba rozbudowy bazy sportowo-rekreacyjnej na terenie ORSG. Rozwinięta baza sportowa jest podstawowym czynnikiem prawidłowego rozwoju dzieci i młodzieży.

Odpowiednim miejscem do budowy takiego boiska wielofunkcyjnego byłby Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych w Łasinie. Na terenie miasta znajduje się tylko jeden obiekt sportowy typu Orlik oraz bieżnia lekkoatletyczna. Bieżnia Orlika znajduje się w złym stanie technicznym. Ponadto, obiekty te są nieczynne w okresie jesienno-zimowym. Z obiektów korzystają nie tylko uczniowie ZSP w Łasinie, ale również uczniowie Zespołu Szkół Publicznych. Budowa nowych obiektów sportowych w postaci boiska wielofunkcyjnego przyczyniłaby się do poprawy warunków nauczania wychowania fizycznego i umożliwiło pełną realizację programów nauczania wychowania fizycznego. Działanie to zwiększyłoby również atrakcyjność jedynej w powiecie grudziądzkim szkoły ponadgimnazjalnej.

Obecność szlaków turystycznych (pieszych i rowerowych) sprzyja rozwojowi turystyki aktywnej. Brakuje jednak odpowiedniego zaplecza infrastruktury turystycznej, które przyczyniłoby się do rozwoju turystyki edukacyjnej czy kulturowej.

Przez teren ORSG Powiatu Grudziądzkiego przebiegają następujące szlaki turystyczne:

- niebieski szlak turystyczny o długości 23 km – Świecie nad Osą – Męrzyce – Lisnowo – Świecie nad Osą,
- zielony szlak turystyczny zwany „Szlakiem grodzisk ziemi chełmińskiej” o długości 32 km – Radzyń Chełmiński – Świecie nad Osą – Ostrowite,
- czerwony szlak turystyczny o długości 55 km – Brodnica – Łasin,
- żółty szlak turystyczny o długości 60 km – Grudziądz – Łąkorz.

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego organizowane są liczne turnieje i rozgrywki sportowe oraz promowany jest zdrowy styl życia. Działają uczniowskie i ludowe kluby sportowe. Promocją sportu zajmują się m.in. gminne ośrodki kultury współpracujące z organizatorami sportu, ludowymi zespołami sportowymi, klubami sportowymi. Osoby starsze i nie będące członkami klubów sportowych, mają możliwości uczestniczenia w imprezach sportowych dla nich organizowanych np. przez LZS.

Podsumowanie:

- 1. Kultura na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego oparta jest przede wszystkim na dostępności do bibliotek, kół zainteresowań w szkołach oraz ośrodków kultury i świetlic wiejskich.*
- 2. Organizowane są liczne imprezy, głównie turystyczne i sportowo-rekreacyjne.*
- 3. Dziedzictwo kulturowe może sprzyjać rozwojowi turystyki kulturowej. Konieczne jest przeprowadzenie remontów obiektów zabytkowych, które wpłyną na wzrost atrakcyjności turystycznej ORSG Powiatu Grudziądzkiego. Dziedzictwo kulturowe wymaga nieustannych inwestycji w zakresie renowacji zabytków.*
- 4. Możliwe jest utworzenie wiosek tematycznych na terenach rolniczych wraz z kompleksową gospodarką przetwórczą i turystyczną. Istniejące zabytki mogą stać się punktem wyjścia do stworzenia lokalnych produktów turystycznych oraz być atrakcyjnym miejscem do rozwoju turystyki weekendowej i rekreacji.*
- 5. Występowanie szlaków turystycznych sprzyja rozwojowi turystyki aktywnej. Istotne jest stworzenie odpowiedniego zaplecza infrastruktury turystycznej. Zauważalna jest potrzeba dalszego rozwoju ścieżek pieszych i rowerowych.*

I.8. Środowisko przyrodnicze

Teren ORSG Powiatu Grudziądzkiego charakteryzuje się małą lesistością, jest to obszar typowo rolniczy. Powierzchnia lasów na tym obszarze wynosi 956,72 ha, co stanowi zaledwie 6,5% ogólnej powierzchni. Analizowany obszar cechuje się bogactwem flory i fauny oraz walorami krajobrazowymi. Część z nich została objęta ochroną prawną. Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego występują następujące formy ochrony przyrody:

- Rezerwat Przyrody „Dolina Osy”,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Dolina Osy i Gardęgi,
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk Natura 2000 Dolina Osy – kod PLH 040033,
- pomniki przyrody w postaci pojedynczych drzew i skupisk drzew o szczególnej wartości przyrodniczej i krajobrazowej (29 w gminie Łasin, 21 w gminie Świecie nad Osą),
- użytki ekologiczne przede wszystkim w postaci mokrych łąk, bagien, śródleśnych łąk, (25 w gminie Łasin, 19 w gminie Świecie nad Osą),
- ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów – mrowiska oraz siedliska chronione, do których należą: *Epipactis helleborine (latifolia)*, kruszczyk szerokolistny, *Epipactis purpurata* Kruszczyk siny z rodziny *Orchidaceae*, storczykowate, *Anemone sylvestris* zawilec wielkokwiatowy z rodziny *Ranunculaceae* Jaskrowate, *Eriophorum vaginatum* Wetniana pochwowata z rodziny *Cyperaceae* Turzycowate, *Inula hirta* Oman szorstki *Asteraceae* Złożone.

Na omawianym terenie występują również parki wiejskie posiadające wartości historyczne, przestrzenno-kompozycyjne czy przyrodnicze.

Znaczna ilość obszarów i obiektów chronionych na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego sprawia, że obszar ten jest różnorodny pod względem występowania fauny i flory, w tym wielu gatunków zagrożonych wyginięciem.

Teren ORSG Powiatu Grudziądzkiego posiada bogaty system hydrograficzny, na który składają się ciek wodne i jeziora. Przez obszar przepływają: Osa, Lutryna (największy lewobrzeżny dopływ Osy), Gardęga (prawy dopływ Osy), Struga Radzyńska (największy lewobrzeżny dopływ Lutryny) oraz mniejsze ciek wodne np. Struga Łasińska.

Występują tu liczne jeziora, z których największe to: Łasińskie Zamkowe (155,2 ha), Nogat (117,7 ha), Święte (60,9 ha), Jezioro Płowęż (174 ha – na terenie gminy Świecie nad Osą – 59 ha), Kuchnia (56,9 ha), Szynwałd (35,5 ha), Szańcowe (31 ha), Lisówek (22 ha), Łasińskie Małe (18,4 ha), Małe Szczepanki I (7,5 ha) oraz Nowe Błonowo (6,5 ha). Pozostałe o powierzchni nieprzekraczającej 5 ha.

Walory turystyczne

Bogactwo przyrodnicze oraz dziedzictwo kulturowe ORSG Powiatu Grudziądzkiego wyrażające się w dużej liczbie zabytkowych budowli świadczą o dużym potencjale rozwojowym sektora turystycznego. Niektóre obszary predysponowane są do rozwoju funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych. Są to przede wszystkim tereny położone w pobliżu większych zbiorników wodnych. Ze względu na ukształtowanie łagodnej linii brzegowej jeziora Kuchnia istnieje możliwość utworzenia

publicznych kąpielisk. Obszary przylegające do tego jeziora, położone w sąsiedztwie terenów leśnych, umożliwiają organizację wycieczek krajoznawczych, wypoczynek na łonie natury. Teren ten sprzyja rozwojowi funkcji letniskowych.

Ze względu na walory krajobrazowe obszar jeziora Nogat również jest częściowo przeznaczony na rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych.

W sąsiedztwie jeziora Łasińskiego usytuowany jest ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy Casus oferujący wiele różnorodnych atrakcji. Jezioro to jest zarybiane, może stać się w przyszłości publicznym kąpieliskiem.

Tereny rolnicze położone w sąsiedztwie rezerwatu czy obszaru Natura 2000 mogą zostać również wykorzystane do rozwoju funkcji turystycznych, m.in. agroturystyki. Istotne jest promocja i zachęcanie mieszkańców do zakładania gospodarstw agroturystycznych i promocji zdrowej żywności.

Edukacja ekologiczna

Działania w zakresie edukacji ekologicznej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego prowadzone są głównie przez szkoły. Na terenie ORSG nie funkcjonuje żaden ośrodek edukacji ekologicznej (centrum edukacji ekologicznej). W szkołach prowadzi się zajęcia oraz organizuje konkursy mające na celu informowanie dzieci i młodzieży o aktualnych problemach związanych z ochroną środowiska. W ORSG Powiatu Grudziądzkiego działania edukacyjne prowadzone są przede wszystkim za pomocą ulotek, informacji, ogłoszeń i szkoleń. Zauważalna jest potrzeba uruchomienia Centrum Edukacji Ekologicznej, który wpłynąłby na wzrost świadomości ekonomicznej mieszkańców powiatu grudziądzkiego, popularyzowałby wiedzę przyrodniczą, promowałby zdrowy styl życia i postawy pro środowiskowe, integrowałby lokalną społeczność w działaniach na rzecz środowiska przyrodniczego oraz inicjowałby przedsięwzięcia ekologiczne czy wpływałby na rozwój lokalnej aktywności społecznej zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

W kalendarz akcji ekologicznych wpisały się „Sprzątanie świata” i „Dzień ziemi”. Corocznie prowadzony jest, przy współpracy Ośrodka Doradztwa Rolniczego, szereg szkoleń dla mieszkańców ORSG, z zakresu ochrony środowiska i edukacji w tym zakresie.

Uczniowie placówek na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego biorą także udział w licznych konkursach ekologicznych, organizowanych zarówno na poziomie gminnym jak i wyższych szczeblach. Prowadzony przez samorząd konkurs pod nazwą „Piękna zagroda” jest także formą działalności ekologicznej.

Ze względu na obecność wielu form ochrony przyrody zauważalna jest potrzeba tworzenia ścieżek edukacyjnych, np. na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Osy i Gardęgi. Tworzenie ścieżek edukacyjnych na obszarach cennych przyrodniczo przyczyni się m.in. do zwiększenia świadomości ekologicznej mieszkańców oraz turystów.

Podsumowanie:

- 1. Bogactwo walorów środowiskowych (przyrodniczych, krajobrazowych) sprzyja rozwojowi turystyki aktywnej oraz edukacyjnej.*

2. *Istnieje możliwość wykorzystania terenów rolniczych położonych w sąsiedztwie obszarów chronionych do rozwoju turystyki ekologicznej (np. agroturystyki).*
3. *Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego występują liczne jeziora, które mogłyby zostać wykorzystane do rozwoju turystyki wodnej. Istotne jest zadbanie o jakość wód w zbiornikach.*
4. *Należy podejmować działania mające na celu rozwój infrastruktury turystyczno-wypoczynkowej.*
5. *Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego prowadzona jest aktywna edukacja ekologiczna, która skierowana jest przede wszystkim do dzieci i młodzieży. Istotne jest dalsze podejmowanie działań na rzecz zwiększenia świadomości ekologicznej wszystkich mieszkańców, m.in. poprzez utworzenie ośrodka edukacji ekologicznej.*

I.9. Infrastruktura techniczna

Układ komunikacyjny i drogowy

Przez teren ORSG Powiatu Grudziądzkiego przebiegają następujące drogi:

- droga krajowa nr 16 o dł. ok. 16 km,
- drogi wojewódzkie nr 538 i 543 o dł. ok. 13 km,
- drogi powiatowe o dł. ok. 132 km,
- drogi gminne o dł. ok. 190 km.

Do najważniejszych szlaków komunikacyjnych należy droga krajowa nr 16 relacji Grudziądz – Łasin – Ostróda – Olsztyn – Ogrodniki (granica z Litwą) oraz drogi wojewódzkie nr 538 i 543. Drogi powiatowe i gminne stanowią podstawowy układ drogowy ORSG Powiatu Grudziądzkiego. Drogi lokalne (gminne i powiatowe) nie zapewniają bezpośredniego połączenia z transeuropejską siecią transportową (TEN-T), portami lotniczymi, terminalami towarowymi, centralami i platformami logistycznymi oraz nie stanowią wypełnienia luki w sieci dróg pomiędzy ośrodkami wojewódzkimi, miastami regionalnymi i subregionalnymi.

Wiele dróg w ostatnich latach zostało zmodernizowanych i rozbudowanych ze środków własnych, jak i zewnętrznych (w tym unijnych). Pomimo tego, nadal istnieją potrzeby w zakresie modernizacji lokalnej infrastruktury drogowej.

Infrastruktura kolejowa

Przez teren ORSG Powiatu Grudziądzkiego przebiega linia kolejowa o znaczeniu krajowym: nr 208 relacji Działowo – Brodnica – Jabłonowo Pomorskie - Bursztynowo – Mełno – Nicwałd – Grudziądz – Laskowice Pomorskie – Chojnice.

Komunikacja autobusowa

Mieszkańcy ORSG Powiatu Grudziądzkiego mają dostęp do komunikacji publicznej wykonywanej przez PKS w Grudziądzu oraz prywatnych przewoźników.

Komunikacja autobusowa wykonywana jest przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Grudziądzu Sp. z o.o. Przedsiębiorstwo świadczy usługi przewozowe na terenach powiatów: grudziądzkiego, świeckiego i wąbrzeskiego, jak również zapewnia połączenia z Bydgoszczą, Toruniem i Włocławkiem. Spółka realizuje także regularne kursy do Warszawy, Poznania i Gdańska.

Przewozy pasażerskie realizowane są także przez prywatnych przewoźników. Najbardziej znanym przewoźnikiem na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego jest firma TOMKAS, która obsługuje połączenia relacji:

- Świecie n/Osą - Łasin – Grudziądz,
- Świecie n/Osą - Mełno - Gruta – Grudziądz.

Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego funkcjonuje 8 stacji uzdatniania wody (5 w gminie Łasin, 3 w gminie Świecie nad Osą). Wszystkie jednostki osadnicze wyposażone są w sieć wodociągową. W 2013 r. z sieci wodociągowej korzystało 10 324 mieszkańców. Liczba podłączeń prowadzących do

budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania wyniosła 1704. W tym samym roku analizy gospodarstwom domowym dostarczona 437 dam³ wody, przy czym zużycie wody na jednego mieszkańca wynosiło 34 m³, co kształtowało się na podobnym poziomie jak w powiecie grudziądzkim.

Długość sieci wodociągowej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego wyniosła 269,7 km, co stanowiło łącznie prawie ¼ długości całej sieci wodociągowej w powiecie. Dostęp do sieci wodociągowej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego posiada ponad 82% mieszkańców i jest to sytuacja zbliżona do średniej dla powiatu grudziądzkiego. Na terenie gminy Łasin dostęp do sieci wodociągowej ma ponad 87% mieszkańców, a w gminie Świecie nad Osą 73% ludności. Osoby nieposiadające dostępu do sieci wodociągowej korzystają ze studni przydomowych.

Tabela 11. Sieć wodociągowa na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.

Wyszczególnienie	Gmina Łasin	Gmina Świecie nad Osą	ORSG Powiatu Grudziądzkiego	Powiat grudziądzki
Długość czynnej sieci rozdzielczej (km)	180,3	89,4	269,7	1125,7
Podłączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	1106	598	1704	7510
Woda dostarczona gospodarstwom domowym (dam ³)	299,3	137,7	437	1366,1
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej (osoby)	7190	3134	10 324	32 814
Ludność korzystająca z sieci wodociągowej %	87,3	73,0	82,4	81,6
Zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca (m ³)	36,3	31,8	34,1	34,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2013 r. na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego długość sieci kanalizacyjnej wynosiła 70,3 km, stanowiło to ok. 35% czynnej sieci kanalizacyjnej w powiecie grudziądzkim. Do sieci kanalizacyjnej przyłączonych zostało 666 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. W tym samym roku odprowadzono łącznie 210 dam³ ścieków. Większość osób mających dostęp do sieci kanalizacyjnej stanowią mieszkańcy gminy Łasin (3775 osoby). Pozostali mieszkańcy korzystają z przydomowych oczyszczalni bądź zbiorników bezodpływowych.

Tabela 12. Sieć kanalizacyjna na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.

Wyszczególnienie	Gmina Łasin	Gmina Świecie nad Osą	ORSG Powiatu Grudziądzkiego	Powiat grudziądzki
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	27,7	42,6	70,3	200,8
Podłączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania (szt.)	333	333	666	2247
Ścieki odprowadzone (dam ³)	130	80	210	507
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej (osoby)	3775	2060	5835	14 933
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej %	45,8	48	46,6	47,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS – Bank Danych Lokalnych

Porównując rok 2009 z 2013 należy zauważyć, że długość czynnej sieci kanalizacyjnej wzrosła zaledwie o 0,1% (0,1 km). Zwiększyła się natomiast długość czynnej sieci wodociągowej – o 7,9 km (3,0%). Nieznaczny wzrost długości sieci wodno-kanalizacyjnych przyczynił się do niewielkiego zwiększenia udziału liczby mieszkańców podłączonych do tych sieci.

Należy podkreślić, że inwestycje w gospodarkę wodno-ściekową mają pozytywny wpływ na stan chemiczny i ekologiczny wód podziemnych, powierzchniowych oraz gleby i przyczyniają się do ograniczania nieczystości ciekłych przedostających się do środowiska, co bezpośrednio przekłada się na poprawę stanu środowiska przyrodniczego. Na obszarach gdzie budowa sieci kanalizacyjnej jest ekonomicznie niezasadna (zabudowa rozproszona na obszarach wiejskich), należy wspierać indywidualne systemy oczyszczania ścieków.

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego znajdują się dwie aglomeracje od 2 tys. do 10 tys. RLM, ujęte w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK). Pierwszą z nich jest aglomeracja Świecie nad Osą, dla której wskaźnik RLM wynosi 3620, zaś drugą jest aglomeracja Łasin o wskaźniku RLM w wysokości 9100.

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego zlokalizowanych jest 5 oczyszczalni ścieków. Odbiornikami ścieków na terenie powiatu są rzeki: Łasinka, Lutryna i Struga Radzyńska.

Tabela 13. Oczyszczalnie komunalne funkcjonujące na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego

Wyszczególnienie	Rodzaj oczyszczalni	Lokalizacja	Odbiornik	Max. przepustowość (m ³ /rok)	Ilość ścieków w 2013 r. (m ³)	Rodzaj oczyszczonych ścieków
Miejska oczyszczalnia ścieków w Łasinie	mechaniczno-biologiczna	Łasin	rz. Łasinka	365 000	127	sanitarno-bytowe, przemysłowe
Oczyszczalnia ścieków w Świeciu n/Osą	mechaniczno-biologiczno-chemiczna	Świecie n/Osą	rz. Lutryna	164 250	82	komunalne
Oczyszczalnia ścieków w Dąbrówce Królewskiej	biologiczna	Dąbrówka Królewska	rurociąg melioracyjny	28 090	7	Bytowe
Oczyszczalnia ścieków w Gołębiewku	biologiczna	Gołębiewko	rz. Struga Radzyńska	10 950	9	bytowo-gospodarcze
Oczyszczalnia ścieków w Nowym Młynie	mechaniczno-biologiczna	Kitnówko	rz. Lutryna	8 030	2	bytowo-gospodarcze

Źródło: Starostwo Powiatowe w Grudziądzu

Na terenie gminy Łasin, obszarach wiejskich w kilku miejscowościach funkcjonują tzw. lokalne sieci niepowiązane z systemem kanalizacyjnym Łasina, które wymagają modernizacji. Ścieki transportowane są do zakładowych systemów odbioru.

Gospodarka odpadami

ORSG Powiatu Grudziądzkiego należy do Regionu 1 gospodarki odpadami komunalnymi w województwie kujawsko-pomorskim tj. Region Tucholsko-Grudziądzki.

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w Świeciu nad Osą znajduje się zamknięte składowisko odpadów komunalnych przeznaczone do rekultywacji. W gminie Łasin w miejscowości Szczepanki funkcjonuje, aktualnie rekultywowane składowisko odpadów komunalnych.

Najbliżej położone czynne składowiska odpadów komunalnych znajdują się w Zakurzewie (gm. Grudziądz) oraz Niedźwiedziu (gm. Dębowa Łąka).

W regionie działają 3 regionalne instalacje do przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK):

- Zakurzewo gm. Grudziądz,
- Sulnówko gm. Świecie,
- Bładowo gm. Tuchola.

Na każdą z instalacji składa się mechaniczno-biologiczne przetwarzanie zmieszanych odpadów komunalnych, przetwarzanie odpadów zielonych i innych bioodpadów i wytwarzanie produktu o właściwościach nawozowych lub środków wspomagających uprawę roślin, składowisko odpadów.

Tabela 14. Zmieszane odpady komunalne na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013
Ogółem	t	1457,74	1400,22	1350,18	1375,1	1697,32
z gospodarstw domowych	t	1194,7	1147,83	1087,1	1101,75	1453,96
odpady z gospodarstw domowych przypadające na 1 mieszkańca	kg	116,25	108,2	94	95,6	129,65

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

W 2013 r. na terenie gmin ORSG Powiatu Grudziądzkiego wytworzono 1697,32 ton zmieszanych odpadów komunalnych, w tym odpady z gospodarstw domowych stanowiły 85,7% wszystkich zmieszanych odpadów komunalnych. W porównaniu z rokiem bazowym ilość odpadów zwiększyła się o ok. 16,4%. Średnia odpadów z gospodarstw domowych przypadających na jednego mieszkańca w 2013 była niższa niż w całym powiecie grudziądzkim (171,7 kg/os.) i województwie kujawsko-pomorskim (211,2 kg/os.) i wynosiła dla gminy Łasin - 146,5 kg, dla gminy Świecie n/Osą – 112,8 kg, gdzie średnia dla powiatu grudziądzkiego wyniosła 171,7 kg/osobę.

Należy podejmować działania mające na celu zmniejszenie ilości odpadów komunalnych i zwiększenie udziału odpadów zebranych selektywnie. Istotne jest również zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców w zakresie zapobiegania powstawania odpadów.

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego sieć ciepłownicza zlokalizowana jest jedynie na terenie miasta Łasin. W 2013 r. na terenie Łasina istniało ok. 19 km sieci ciepłej przesyłowej, natomiast

długość przyłączy do budynków i innych obiektów wynosiła 12,8 km. Energię ciepłą zapewnia Centralna Kotłownia Gospodarki Komunalnej.

Na pozostałym obszarze nie funkcjonuje centralny system ciepłowniczy. Zasilanie w ciepło odbywa się za pomocą rozproszonych źródeł ciepła w postaci kotłów na paliwo stałe (węgiel, miął, drewno). Sporadycznie wykorzystywany jest olej opałowy i energia elektryczna na cele grzewcze. Występują również niewielkie, lokalne kotłownie zasilające jednocześnie kilka budynków (głównie obiektów użyteczności publicznej i przemysłowo-usługowych).

Zaopatrzenie w gaz

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego sieć gazowa występuje na terenie miasta Łasin, jedynie 2 gospodarstwa położone na terenie wiejskim mają dostęp do sieci gazowej. Obszar ORSG Powiatu Grudziądzkiego jest zgazyfikowany w niewielkim stopniu. Stan techniczny sieci gazowej określany jest jako dobry.

Gaz dla poszczególnych odbiorców dostarczany jest za pośrednictwem sieci średniego i niskiego ciśnienia. Zgodnie z danymi GUS w 2013 r. długość sieci gazowej w gminie Łasin wynosiła 19 km. W porównaniu z rokiem 2009 długość sieci gazowej zwiększyła się o 0,2%. System składa się z sieci rozdzielczych o długości 12,8 km i przesyłowych o długości 6,2 km. Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieskalnych w porównaniu z rokiem 2009 zwiększyła się o 13 i w 2013 r. wyniosła 395, dzięki czemu z sieci gazowej korzystało 3538 osób. W 2013 r. zużycie gazu wyniosło 470,90 tys. m³, w tym 54,9% przeznaczonych było na cele grzewcze.

Tabela 15. Sieć gazowa na terenie gminy Łasin w latach 2009-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2009	2010	2011	2012	2013	Powiat grudziądzki 2013
długość czynnej sieci ogółem	m	18984	18896	18896	18896	19017	135828
czynne przyłącza do budynków mieszkalnych i niemieskalnych	szt.	382	386	388	393	395	675
zużycie gazu	tys.m ³	470,90	438,80	410,00	416,30	402,80	685,45
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań	tys.m ³	258,4	271,2	247,4	256,6	255,6	529,9
ludność korzystająca z sieci gazowej	Osoba	3389	3526	3501	3599	3538	4343

Źródło: GUS – Bank Danych Lokalnych

Na pozostałym obszarze nie funkcjonuje sieć gazowa i w najbliższych latach nie zakłada się jej budowy, co wynika z wysokich kosztów inwestycji, ekonomicznej nieopłacalności na terenach wiejskich oraz braku środków na realizację tego typu inwestycji.

Energia elektryczna

W obrębie ORSG Powiatu Grudziądzkiego znajdują się następujące elementy układu elektroenergetycznego:

- napowietrzna linia przesyłowa najwyższego napięcia 400 kV relacji GPZ Gdańsk Błonia – GPZ Grudziądz Węgrowo.
- napowietrzne linie rozdzielcze wysokiego napięcia 110 kV:

- GPZ Łasin – GPZ Grudziądz Węgrowo,
- GPZ Łasin PERN – GPZ Iława,
- GPZ Łasin – GPZ Łasin PERN;
- napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne średniego napięcia 15 kV;
- napowietrzne i kablowe linie elektroenergetyczne niskiego napięcia 0,4 kV;
- napowietrzne i wnetrzowe stacje transformatorowe 15/0,4 kV.

Zasilanie Gminy Świecie nad Osą odbywa się za pomocą dwóch GPZ: Jabłonowo Pomorskie (110/15 kV) i Łasin (110/15 kV).

Dodatkowo swój udział w zasilaniu gminy w energię elektryczną mają dwie elektrownie wodne:

- w Świeciu nad Osą na rzece Lutryna o mocy 55 kW,
- w Mędrzycach na rzece Osa o mocy 45 kW.

Istniejąca sieć elektroenergetyczna zapewnia dostawę mocy i energii elektrycznej. W pełni zaspokaja potrzeby ORSG Powiatu Grudziądzkiego w tym zakresie.

Infrastruktura teleinformatyczna

Głównym operatorem telefonii w ORSG Powiatu Grudziądzkiego jest Telekomunikacja Polska S.A. (Orange Polska S. A.). Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego dostępne są wszystkie sieci telefonii komórkowej.

Z ankiety dotyczącej zapotrzebowania użytkowników na usługę Internetu stacjonarnego przeprowadzonej przez Urząd Komunikacji Elektronicznej wynika, że średnia liczba zgłoszeń o braku dostępu do Internetu wynosi w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców odpowiednio dla gminy Świecie nad Osą – 0 oraz dla gminy Łasin 2,4 podczas gdy wskaźnik ten dla powiatu grudziądzkiego kształtował się na poziomie 3,73, a dla województwa kujawsko-pomorskiego 2,56.

Odnawialne źródła energii

Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego istnieją sprzyjające warunki do rozwoju instalacji wytwarzających energię ze źródeł odnawialnych.

Farmy wiatrowe zlokalizowane są w miejscowościach:

- Bursztynowo i Linowo – farma wiatrowa Linowo – 22 wiatraki o mocy do 2 MW każdy,
- Szczepanki – 1 elektrownia wiatrowa o mocy 2 MW.

Na terenie ORSG w gminie Świecie nad Osą działają także dwie elektrownie wodne.

Rozważyć można również zastosowanie alternatywnych źródeł energii takich jak: biomasa czy energia słoneczna (kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne) oraz energia ziemi (pompy ciepła). Możliwe jest także uzyskanie biogazu z odpadów komunalnych ze składowiska w Szczepankach.

Podsumowanie:

1. *Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego występuje gęsta sieć dróg. Zauważalne są potrzeby inwestycyjne w zakresie modernizacji infrastruktury drogowej.*
2. *Występują dysproporcje w zakresie dostępności mieszkańców do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. W 2013 r. do sieci wodociągowej podłączonych było 82% ludności, a do sieci*

kanalizacyjnej 47% mieszkańców. Sieć wodociągowa i kanalizacyjna jest słabiej rozwinięta na obszarach wiejskich, co wynika z rozproszonej zabudowy. Na terenach, gdzie budowa kanalizacji jest ekonomicznie nieuzasadniona, konieczne jest inwestowanie w indywidualne systemy oczyszczania ścieków. Zauważalne są potrzeby w zakresie dalszej rozbudowy sieci wodno-kanalizacyjnej.

3. Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego znajdują się dwie aglomeracje od 2 tys. do 10 tys. RLM, ujęte w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych (KPOŚK): Aglomeracja Świecie nad Osą i Aglomeracja Łasin. Zauważalne są potrzeby w zakresie modernizacji oczyszczalni ścieków.
4. System gospodarki odpadami jest dobrze zorganizowany. Występują potrzeby w zakresie edukacji ekologicznej mieszkańców dotyczącej selektywnej zbiórki odpadów.
5. Sieć ciepłownicza występuje jedynie na terenie miasta Łasin. Na pozostałym obszarze nie funkcjonuje centralny system ciepłowniczy. Zasilanie w ciepło odbywa się za pomocą rozproszonych źródeł ciepła wykorzystujących głównie paliwo stałe.
6. Sieć gazowa występuje jedynie na terenie miasta Łasin oraz w niewielkim zakresie na terenach wiejskich gminy Łasin (jedynie 2 gospodarstwa. Na pozostałym obszarze nie planuje się budowy sieci gazowej, gdyż jest to ekonomicznie nieopłacalne.
7. Istniejąca sieć elektroenergetyczna zapewnia dostawę mocy i energii elektrycznej oraz w pełni zaspokaja obecne, jak i przyszłe potrzeby mieszkańców ORSG Powiatu Grudziądzkiego.
8. Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w niewielkim stopniu wykorzystywane są odnawialne źródła energii. Należy podejmować działania w celu zwiększenia wiedzy mieszkańców na temat możliwości wykorzystania OZE i źródeł finansowania.

I.10. Efektywność energetyczna

Gminy wchodzące w skład ORSG Powiatu Grudziądzkiego posiadają projekty planów gospodarki niskoemisyjnej. Plany swoimi obszarami obejmują całe obszary gmin, w tym sektor publiczny, mieszkalnictwo (budynki wielorodzinne i jednorodzinne), zakłady przemysłowe, obiekty usługowe, oświetlenie publiczne, transport.

Plany gospodarki niskoemisyjnej mają m.in. przyczynić się do osiągnięcia celów określonych w pakiecie klimatyczno-energetycznym do 2020 r., tj.: redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz redukcji zużycia energii finalnej, co ma zostać osiągnięte poprzez podniesienie efektywności energetycznej.

Część obiektów użyteczności publicznej oraz budownictwa mieszkalnego komunalnego wymaga termomodernizacji. Konieczna jest wymiana lub modernizacja kotłowni, w tym kotłowni osiedlowych na urządzenia niskoemisyjne, bardziej zaawansowane technologicznie i ekologicznie.

Największa emisja zanieczyszczeń w postaci emisji dwutlenku węgla pochodzi z procesu ogrzewania obiektów mieszkalnych i budynków użyteczności publicznej. Istotne jest przeprowadzanie kompleksowych termomodernizacji obiektów oraz zastosowanie niskoemisyjnych źródeł ciepła oraz zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii.

Istotną rolę odgrywa również edukacja ekologiczna w zakresie energooszczędności i promocji stosowania niskoemisyjnych źródeł energii.

W ocenie rocznej za 2013 r. w województwie kujawsko-pomorskim wydzielono 4 strefy: aglomerację bydgoską, miasto Toruń, miasto Włocławek i strefę kujawsko-pomorską, w skład której wchodzi gminy tworzące ORSG Powiatu Grudziądzkiego.

Według klasyfikacji dokonanej ze względu na ochronę zdrowia ludzi strefa kujawsko-pomorska znalazła się w niekorzystnej klasie C, co skutkuje koniecznością sporządzenia programów ochrony powietrza albo w przypadku, gdy takie programy już wcześniej uchwalono, a standardy jakości powietrza nadal są przekraczane - aktualizacji programów ochrony powietrza. Klasyfikacja stref ze względu na ochroną roślin okazała się bardzo korzystna dla strefy kujawsko-pomorskiej (jedynej w województwie podlegającej tej klasyfikacji) ze względu na SO_2 i NO_x i O_3 , ponieważ uzyskała klasę A. Na terenie strefy kujawsko-pomorskiej utrzymuje się niski poziom SO_2 (nigdzie nie został przekroczony żaden z poziomów dopuszczalnych). Obserwuje się natomiast stały poziom stężeń dwutlenku azotu. Znaczący wpływ na pochodzenie tego gazu ma emisja pochodzenia komunikacyjnego. Stężenia pyłów zawieszonych PM 10 i PM 2,5 utrzymują się na mniej więcej tym samym poziomie.

W 2013 r. emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z procesów technologicznych na terenie powiatu grudziądzkiego była niewielka i stanowiła:

- 0,22% ogólnej emisji SO_2 ,
- 0,16% ogólnej emisji NO_2 ,
- 0,82% ogólnej emisji CO,

- 0,14% ogólnej emisji CO₂,
- 0,48% ogólnej emisji pyłów ze spalania paliw w całym województwie kujawsko-pomorskim.

Tabela 16. Emisja energetyczna zanieczyszczeń z województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu grudziądzkiego w 2013 r.

Obszar	Emisja z podmiotów, które podały ich wielkość tona/rok						Zużycie paliwa z pozostałych podmiotów, które nie podały wielkości emisji		
	SO ₂	NO ₂	CO	CO ₂	Pyły ze spalania paliw	Pyły pozostałe	Węgiel kamienny [Mg]	Gaz ziemny [dm ³]	Olej opałowy [Mg]
grudziądzki	17,7	6,2	66,7	3239,4	7,6	2,6	4069,6	2205,5	464,5
Województwo	8107,9	3776,9	2366,4	2280774	1590,3	49,5	50965,7	72103,4	26145,5

Źródło: Raport o stanie środowiska województwa kujawsko-pomorskiego w 2013 r., WIOŚ w Bydgoszczy

Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie powiatu grudziądzkiego w latach 2011-2013 była niewielka. Udział emisji zanieczyszczeń pyłowych stanowił 0,06-0,1% wszystkich emisji w województwie kujawsko-pomorskim i 0,04-0,06% wszystkich emisji zanieczyszczeń gazowych w regionie.

Tabela 17. Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu grudziądzkiego w latach 2011-2013

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2011	2012	2013
Emisja zanieczyszczeń pyłowych – ogółem				
województwo kujawsko-pomorskie	t/r	4073	3886	3384
powiat grudziądzki	t/r	4	4	2
udział zanieczyszczeń powiatu grudziądzkiego	%	0,09	0,10	0,06
Emisja zanieczyszczeń gazowych – ogółem				
województwo kujawsko-pomorskie	t/r	7 033 523	8 456 423	7 938 915
powiat grudziądzki	t/r	4264	3674	3676
udział zanieczyszczeń powiatu grudziądzkiego	%	0,06	0,04	0,05

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS – Bank Danych Lokalnych

Podsumowanie:

1. Gminy tworzące ORSG Powiatu Grudziądzkiego posiadają opracowane projekty planów gospodarki niskoemisyjnej, w których przedstawione zostały potrzeby inwestycyjne dotyczące zwiększenia efektywności energetycznej obszaru.
2. Potrzeby inwestycyjne dotyczą przede wszystkim termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej oraz budynków mieszkalnych.
3. Istotne jest prowadzenie edukacji ekologicznej i zwiększania świadomości mieszkańców w zakresie gospodarki niskoemisyjnej.
4. Udział emisji zanieczyszczeń pyłowych i gazowych w 2013 r. na terenie powiatu grudziądzkiego był niewielki w porównaniu z zanieczyszczeniami dla całego regionu.

5. *Możliwe jest zwiększenie udziału odnawialnych źródeł energii poprzez wykorzystanie energii słońca (kolektory słoneczne, ogniwa fotowoltaiczne), energii ziemi (pompy ciepła) oraz biomasy.*

I.11. Rewitalizacja

Do poprawy wizerunku oraz zwiększenia zainteresowania inwestorów i zwiększenia spójności społecznej mogą przyczynić się działania mające na celu zagospodarowanie terenów publicznych oraz zrewitalizowanie części miejscowości.

Część miejscowości na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego wymaga rewitalizacji. Wymagana jest m.in. rewitalizacja miejscowości Łasin, Jakubkowo, Bogdanki, Mędrzyce, Szarność i Lisnowo. Przez w/w miejscowości przebiega droga powiatowa nr 1388C Łasin – Mędrzyce – Lisnowo, która znajduje się w złym stanie technicznym. Brakuje również ścieżki rowerowej wzdłuż tej drogi, którą mieszkańcy powiatu grudziądzkiego mogliby się poruszać. Dzięki działaniom infrastrukturalnym poprawi się dostęp do usług publicznych.

Rewitalizacji wymaga również miejscowość Widlice. Zauważalna jest potrzeba modernizacji i rozbudowy budynku byłej przepompowni ścieków i jego adaptacja na świetlicę wiejską oraz stworzenie miejsc rekreacji i spędzania wolnego czasu poprzez zagospodarowanie dwóch oczek wodnych w tej miejscowości. Obecnie teren ten jest niezagospodarowany. Działania rewitalizacyjne przyczynią się do uporządkowania obszaru i jego ożywienia, poprawy funkcjonalności i estetyki, wygody użytkowania oraz jakości życia w rewitalizowanym zespole, a także spowodują odtworzenie więzi społecznych mieszkańców wsi.

Również południowa część Łasina w rejonie ulic Konarskiego, Aleja Młodości i Curie-Skłodowskiej wymaga rewitalizacji poprzez utworzenie ścieżki pieszo-rowerowej. Dzięki działaniom rewitalizacyjnym stworzone zostaną m.in. warunki do aktywnego spędzania wolnego czasu.

Zidentyfikowanie obszarów problemowych o negatywnych zjawiskach natury społecznej, gospodarczej, przestrzennej, środowiskowej i funkcjonalnej oraz wskazanie potencjalnych sposobów ich zniwelowania nastąpi w Lokalnych Programach Rewitalizacji, do opracowania których będą zobowiązane wszystkie jednostki samorządu terytorialnego, chcące prowadzić procesy rewitalizacyjne.

Podsumowanie:

1. *Na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego występują obszary wymagające rewitalizacji.*
2. *Ubieganie się o środki unijne w zakresie rewitalizacji zdegradowanych obszarów będzie uzależnione od posiadania Lokalnych Programach Rewitalizacji.*

SPIS RYSUNKÓW, TABEL I WYKRESÓW

Rysunek 1. Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego	4
Rysunek 2. Teren ORSG Powiatu Grudziądzkiego na tle województwa kujawsko-pomorskiego	5
Tabela 1. Odległość gmin ORSG Powiatu Grudziądzkiego od największych miast województwa kujawsko-pomorskiego	5
Tabela 2. Wskaźnik obciążenia demograficznego na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego, województwa kujawsko-pomorskiego i Polski w 2013 r.....	8
Tabela 3. Prognoza liczby ludności na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego z uwzględnieniem ekonomicznych grup wiekowych do 2030 r.....	10
Tabela 4. Instytucje i podmioty działające w sferze społecznej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego.....	17
Tabela 5. Powody, dla których przyznawano świadczenia w ośrodkach pomocy społecznej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2012 r.....	19
Tabela 6. Dzieci w wieku do lat 3 na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2009-2013	23
Tabela 7. Szkoły podstawowe w ORSG Powiatu Grudziądzkiego.....	24
Tabela 8. Liczba uczniów Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. Kazimierza Jagiellończyka w Łasinie	25
Tabela 9. Biblioteki i czytelnictwo na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.....	27
Tabela 10. Zabytki nieruchomości na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego ujęte w rejestrze zabytków nieruchomości.....	28
Tabela 11. Sieć wodociągowa na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.	35
Tabela 12. Sieć kanalizacyjna na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.	35
Tabela 13. Oczyszczalnie komunalne funkcjonujące na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego	36
Tabela 14. Zmieszane odpady komunalne na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2009-2013.....	37
Tabela 15. Sieć gazowa na terenie gminy Łasin w latach 2009-2013.....	38
Tabela 16. Emisja energetyczna zanieczyszczeń z województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu grudziądzkiego w 2013 r.....	42
Tabela 17. Emisja zanieczyszczeń gazowych i pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego i powiatu grudziądzkiego w latach 2011-2013	42
Wykres 1. Struktura ludności ORSG Powiatu Grudziądzkiego z podziałem na miejsce zamieszkania – 2013 r.	6
Wykres 2. Struktura płci i wieku na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.	6
Wykres 3. Liczba ludności na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2004-2013	7
Wykres 4. Procentowy udział ludności na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego według ekonomicznych grup wieku w latach 2004-2013	8
Wykres 5. Ruch naturalny na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2004-2013	9
Wykres 6. Migracje na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2004-2013.....	9
Wykres 7. Podmioty według klas wielkości na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.	11
Wykres 8. Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007 na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w 2013 r.	12

Wykres 9. Struktura bezrobotnych w powiecie grudziądzkim wg wykształcenia - stan na 31.12. 2014 r.	14
Wykres 10. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2009-2013	18
Wykres 11. Ludność korzystająca z pomocy społecznej na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego w latach 2009-2013.....	19
Wykres 12. Imprezy na terenie ORSG Powiatu Grudziądzkiego zorganizowane w 2013 r.	28